

Pismo
ukazuje się
we wtorki
i piątki

Głos

Wtorek

19 września 2023

nr 74 (LXXVIII)

cena: 17 Kč

WIADOMOŚCI
POLACY NA ZAOLZIU
DAJĄ DOBRY
PRZYKŁAD STR. 2-3

ZBLIŻENIA
KIEDYŚ SZKOŁA,
DZIŚ DOM POLSKI
STR. 4

SPORT
ZŁOTO WE
WŁAŚCIWYCH
RĘKACH STR. 9

Ruszamy z Głos.live premium

WYDARZENIE: Duży krok naprzód wykona dziś „Głos”. Chodzi o nasz portal internetowy www.glos.live, na którym od teraz będzie się pojawiać jeszcze więcej materiałów dziennikarskich, niż do tej pory. Część z nich będzie odpłatna. Do zaoferowania mamy pięć różnych pakietów premium.

Danuta Chlup, Tomasz Wolff

Zmieniają się zasady korzystania z portalu informacyjnego glos.live. Celem jest uatrakcyjnić i wzbogacić treści. Dla użytkowników oznacza to możliwość zakupu Pakietu Premium, który będzie otwierał dostęp do treści zamkniętych. Ich liczba będzie stopniowo rosła.

– Wprowadzamy novum, pewnego rodzaju rewolucję na naszym rynku medialnym: elektroniczną sprzedaż treści portalu informacyjnego Głos.live – wyjaśnia Marek Słowiaczek, prezes spółki

Pol-Press, która wydaje „Głos”. Zaznacza, że w jakimś stopniu jest to konsekwencja jednej z uchwał ostatniego Zgromadzenia Ogólnego Kongresu Polaków, w której zdecydowano, że „należy podjąć wszelkie możliwe kroki do przygotowania i zrealizowania sprzedaży elektronicznej „Głosu”. Słowiaczek podkreśla, że wprowadzona zmiana nie oznacza sprzedaży elektronicznej wersji poszczególnych numerów gazety, lecz płatny dostęp do treści na portalu internetowym.

Na stronie internetowej Głos.live pojawi się dzisiaj „Strefa Premium”, która będzie przeznaczona dla osób, które wykupią jeden z pięciu oferowanych pakietów. Ich cena waha

Fot. ARC

się od 49 do 2800 koron, a różnice przedstawiamy poniżej.

– Nie zapominamy o czytelnikach naszej klasycznej gazety drukowanej – podkreśla szef spółki

wydawniczej. – Stąd decyzja, żeby był także pakiet zawierający wersję drukowaną. Oczywiście nadal można wykupić prenumeratę gazety w klasycznej formie, czyli tylko wersję

papierową, bez dostępu internetowego.

Ciąg dalszy na str. 3

Pakiety premium do wyboru

Premium Basic

Pakiet miesięczny (okres rozliczeniowy 1 miesiąc)

Nowy użytkownik otrzymuje w prezencie pierwszy miesiąc w cenie 49 koron, każdy kolejny miesiąc wg stawki pakietu miesięcznego. Pakiet miesięczny daje dostęp do wszystkich treści publikowanych na portalu www.glos.live łącznie z materiałami oznaczonymi jako „premium”.

Premium Standard

Pakiet kwartalny (okres rozliczeniowy 3 miesiące)

Nowy użytkownik otrzymuje w prezencie pierwsze 3 miesiące w cenie 180 koron, każ-

de kolejne trzy miesiące wg stawki pakietu trzymiesięcznego. Pakiet ten daje dostęp do wszystkich treści publikowanych na portalu www.glos.live łącznie z materiałami oznaczonymi jako „premium”.

Premium Regular

Pakiet półroczny (okres rozliczeniowy 6 miesięcy)

Pakiet półroczny daje dostęp do wszystkich treści publikowanych na portalu www.glos.live łącznie z materiałami oznaczonymi jako „premium”. W ramach tego pakietu użytkownik otrzyma na podany adres e-mailowy aktualne wydanie drukowanej gazety „Głos” w formie pliku PDF w terminie do jednego dnia od daty ukazania się gazety drukowanej. Każdy

użytkownik pakietu półrocznego otrzymuje prawo do darmowego zamieszczenia jednego ogłoszenia rocznie w kronice rodzinnej lub kalendarium, które jest dostępne dla każdego użytkownika portalu www.glos.live.

Premium VIP

Pakiet roczny (okres rozliczeniowy 12 miesięcy)

Pakiet roczny daje dostęp do wszystkich treści publikowanych na portalu www.glos.live łącznie z materiałami oznaczonymi jako „premium”. W ramach pakietu rocznego użytkownik otrzyma na podany adres e-mailowy aktualne wydanie drukowanej gazety „Głos” w formie pliku PDF w terminie do jednego dnia od daty ukazania się gazety drukowanej. Każdy

użytkownik pakietu rocznego otrzymuje prawo do darmowego zamieszczenia jednego ogłoszenia rocznie w kronice rodzinnej lub kalendarium, które jest dostępne dla każdego użytkownika portalu www.glos.live. Nowy użytkownik pakietu rocznego otrzyma w prezencie koszulkę firmową „glos.live”.

Premium VIP Plus

Pakiet roczny (okres rozliczeniowy 12 miesięcy)

Od pakietu rocznego Premium VIP ten pakiet różni się tym, że każdy użytkownik będzie otrzymywał dodatkowo na podany przez niego adres papierowe wydanie „Głosu” (dwa wydania tygodniowo + numery poszerzone, świąteczne). Ta oferta może być realizowana wyłącznie na terenie Republiki Czeskiej.

**Następne posiedzenie Rady Przedstawicieli Kongresu Polaków w RC
odbędzie się w czwartek 21 września 2023 o godzinie 16.30 w siedzibie KP,
ul. Grabińska 458/33, Czeski Cieszyn 737 01.**

REKLAMA

MK PZKO w Trzanowicach i Gmina Trzanowice

zapraszają
23. 9. 2023
od godz. 13.00 na

TRZANOWSKI DOŻYNKI

W programie: o godz. 14.00 obrządek dożynkowy, „Dziecka z Trzanowic” oraz ZT „Trzanowice”, uczniowie Szkoły Podstawowej i Przedszkola im. J. Kubisza w Gnojniku, „Ostravica”, przegląd talentów, o godz. 18.30 kapela Bartnicki.

ZDANIEM... Beaty Schönwald

beata.schonwald@glos.live

Znamy to z podstawowych prac domowych. To, co dawniej wiązało się ze sporym wysiłkiem fizycznym i nakładem czasu, dziś robią za nas różne elektryczne urządzenia, a nasz wkład w wykonanie danej czynności jest minimalny. Tym najprostszym i najlepiej oddającym sedno tego stwierdzenia przykładem jest pranie. Dziś jeden przycisk, dawnej kadzie z wodą, unosząca się wszędzie para i kobiety zgięte w pół, próbujące okiełznać ociekającą wodą ciężką bieliznę pościelową.

Z podróżowaniem jest podobnie i wcale nie jest przypadkiem, że wiele osób wymienia wśród swoich zainteresowań i hobby właśnie podróże. Ja też zaliczam się do tego grona. Cieszy mnie każda możliwość wyjazdu – prywatna i służbowa. Czuję dreszczyk emocji już w momencie, kiedy planuję trasę samochodowej wycieczki lub zamawiam bilet na pociąg. Jestem ciekawa miejsc nieznanymi, bliskimi lub bardziej odległymi. Ale lubię też samo bycie w drodze i związany z tym komfort. Chociaż tu i ówdzie można przeczytać podczas sezonu wakacyjnego o zapchanych pociągach, sytuacji, kiedy na dworcu w Katowicach lub w Budapeszcie trzeba było sforsować okno, żeby złapać chociaż dwa miejsca dla czteroosobowej rodziny, należą dziś do tych niesamowitych opowieści, jak historie o kolejkach po pomarańcze i papier toaletowy. Gdybyśmy jednak jeszcze bardziej cofnęli się w czasie, stwierdzilibyśmy, że to, co dziś nazywamy przyjemnością, a kilkadziesiąt lat temu klasyfikowaliśmy w kategoriach przygody, przed wiekami było związane nie tylko z wszelką niewygodą, ale też ryzykiem i realnym niebezpieczeństwem. Inny był sposób i czas pokonywania odległości. Trudy podróży uwzględniali więc również przepisy religijne, traktując jej uczestników w sposób ulgowy. Bycie w podróży wiązało się więc np. ze zwolnieniem z przestrzegania piątkowego postu od mięsa. Dziś, wsłaniając w pociąg dalekobieżny, nie wymagam żadnych specjalnych względów. Wystarczy mi współczesny standard – miejsce z gniazdkiem do podłączenia telefonu i komputera, klimatyzacja, wi-fi, ciepła woda i mydło w toalecie, kawa, ciastko, miła obsługa... Lubię podróże.

CYTAT NA DZIS

Ľudovít Ódor,
premier Słowacji

Komisja Europejska nie przedłużyła po 15 września zakazu importu czterech produktów rolnych z Ukrainy. Dlatego Rząd Słowacji postanowił wprowadzić jednostronne embargo. Dotyczy ono pszenicy, kukurydzy, rzepaku i nasion słonecznika. Musimy być w porządku wobec własnych rolników. Równocześnie jest to reakcja na podobny krok Polski i Węgier

W OBIEKTYWIE »GŁOSU«

• W Bystrzycy w parku można podziwiać wystawę plenerową poświęconą historii miejscowości z racji obchodzonego w tym roku jej 600-lecia...
Fot. NORBERT DĄBKOWSKI

DZIŚ...

19

września 2023

Imieniny obchodzą:

January, Konstancja,

Teodor

Wschód słońca: 6.15

Zachód słońca: 18.43

Do końca roku: 103 dni

(Nie)typowe święta:

Dzień Pracowników

Służby BHP

Przysłowie:

„Na świętego Teodora

zapelniona komora”

JUTRO...

20

września 2023

Imieniny obchodzą:

Filipa, Franciszek

Wschód słońca: 6.17

Zachód słońca: 18.41

Do końca roku: 102 dni

(Nie)typowe święta:

Ogólnopolski Dzień

Przedszkolaka

Przysłowie:

„Gdy we wrześniu

grzybów brak,

niezawodny zimy znak”

POJUTRZE...

21

września 2023

Imieniny obchodzą:

Mateusz, Mira

Wschód słońca: 6.19

Zachód słońca: 18.39

Do końca roku: 101 dni

(Nie)typowe święta:

Światowy Dzień Sybiraka

Przysłowie:

„Na Mateusza słońce

grzeje, po Mateuszu wiatr

ciepło wywieje”

POGODA

wtorek

dzień: 19 do 21°C

noc: 17 do 15°C

wiatr: 4-7 m/s

środa

dzień: 21 do 23°C

noc: 15 do 13°C

wiatr: 2-4 m/s

czwartek

dzień: 23 do 25°C

noc: 17 do 15°C

wiatr: 4-6 m/s

Polacy na Zaolziu dają dobry przykład

Głos Polaków z Zaolzia jest istotny i warty poznania – dowodem tego było spotkanie zorganizowane przez Oddział Klubu Jagiellońskiego w Katowicach z przedstawicielami mniejszości, które zamieszkują teren historycznego Śląska. Polaków mieszkających na lewym brzegu Olzy reprezentował Tomasz Pustówka, wiceprezes Kongresu Polaków w Republice Czeskiej.

• Tomasz Pustówka, wiceprezes Kongresu Polaków w RC (pierwszy z lewej), przedstawił sytuację i działalność Polaków mieszkających na Zaolziu.
Fot. Oddział Klubu Jagiellońskiego w Katowicach

– Słowo Zaolzie jest fundamentalne w kategorii określenia własnej świadomości – podkreślił, zaznaczając jednocześnie, że jednolita tożsamość państwa nie jest zakorzeniona wśród polskich mieszkańców zarówno Zaolzia, jak i Śląska Cieszyńskiego. – Nie ma perspektywy dużego Śląska – ocenił.

Rozmowa dotyczyła m.in. przywilejów przynależnych mniejszościom narodowym, ich respektowaniu przez państwo oraz relacjom mniejszości z macierzą. W tym przypadku osoby i organizacje deklarujące narodowość śląską są w najtrudniejszym położeniu.

– Ślązacy ubiegają się jedynie o status mniejszości etnicznej ze względu na brak państwowości w rozumieniu poświeceniowym – stwierdził Tomasz Hutsch. – Jako Ślązacy funkcjonujemy w prawnej pustce – dodał.

Sytuacja mniejszości niemieckiej w Polsce uwarunkowana jest relacjami między państwami, które obecnie nie są najlepsze. Konrad Müller obalił mit, jakoby z Berlina

blicie Czeskiej przedstawił sytuację i działalność Polaków mieszkających na Zaolziu.

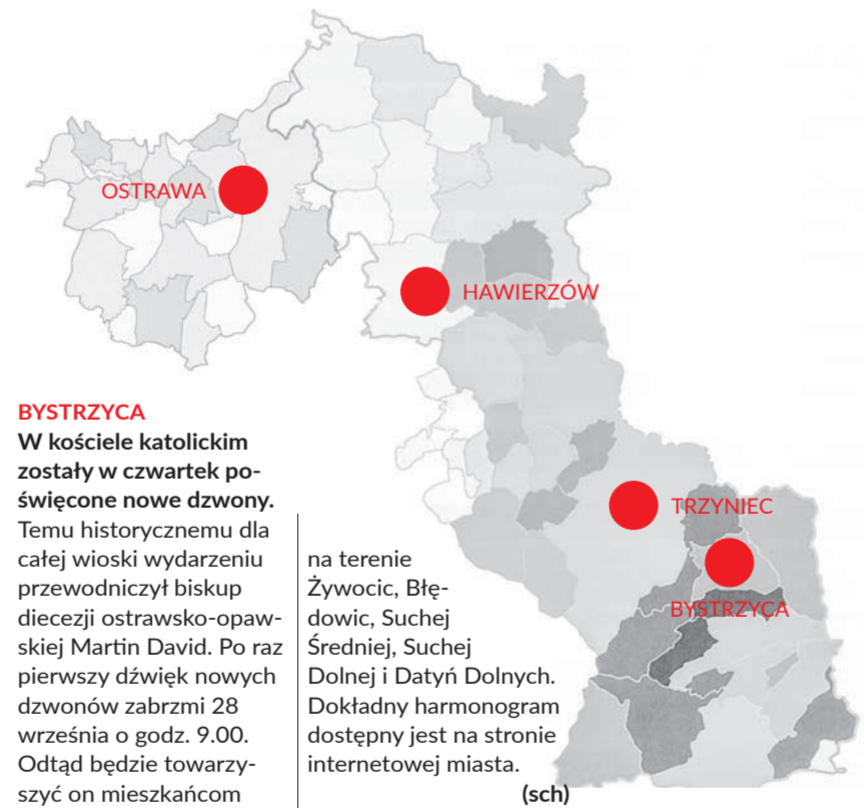
W przeciwieństwie do rozmówców, dla których małą ojczyzną jest Górny Śląsk, Tomasz Pustówka wskazał, że na Zaolziu punktem odniesienia jest Śląsk Cieszyński po obu stronach granicy. Nakreślając historię regionu zwrócił uwagę na aktywność mieszkających tu Polaków w wielu dziedzinach życia społecznego.

Łukasz Klimaniec

Takiej debaty jeszcze nie było – przedstawiciele mniejszości, które zamieszkują teren historycznego Śląska, spotkali się w piątek w Katowicach,

by ponad podziałami rozmawiać o tym, co ich łączy. Społeczność identyfikującą się jako mniejszość śląska reprezentował Tomasz Hutsch, przewodniczący Zespołu Programowego i skarbnik Zarządu Stowarzyszenia REGIOS, o sprawach mniejszości niemieckiej mówił Konrad Müller (asystent posła Ryszarda Gallii), a Tomasz Pustówka, wiceprezes Kongresu Polaków w Repu-

DZIEJE SIĘ W REGIONIE

BYSTRZYCA

W kościele katolickim zostały w czwartek poświęcone nowe dzwony. Temu historycznemu dla całej wioski wydarzeniu przewodniczył biskup diecezji ostrawsko-opawskiej Martin David. Po raz pierwszy dźwięk nowych dzwonów zabrzmiał 28 września o godz. 9.00. Odąd będzie towarzyszyć on mieszkańcom przez kolejne wieki.

(sch)

HAWIERZÓW

Miasto proponuje mieszkańcom łatwe pozbycie się złomu oraz niebezpiecznych odpadów, takich jak resztki farb, lakierów, rozpuszczalników, olejów, klei, kwasów, a także lekarstwa nienadające się do użycia, akumulatory, sprzęt elektroniczny i PCV. Możliwe to będzie dzięki usłudze mobilnego punktu selektywnego zbierania odpadów. Od najbliższego piątku do soboty 7 października odwiedzi na 14 wyznaczonych miejsc

(sch)

TRZYNIEC

W Borku nie powstanie 160 mieszkań różnej wielkości. Prywatna fir-

ma, która rok temu nosiła się z tym zamiarem, postanowiła dać raczej zielone światło pomieszczeniom komercyjnym, które będą mogli wykorzystać drobni i średni wytwórcy oraz przedsiębiorcy oferujący sprzedaż towarów i usług. Rada Miasta przystąpiła na to i w wtorek uchwaliła zmianę planu zagospodarowania przestrzennego. Powodem rezygnacji inwestora z budowy mieszkań jest wzrost kosztów w branży budowlanej przy jednoczesnym spadku cen mieszkań w regionie.

(sch)

ma, która rok temu nosiła się z tym zamiarem, postanowiła dać raczej zielone światło pomieszczeniom komercyjnym, które będą mogli wykorzystać drobni i średni wytwórcy oraz przedsiębiorcy oferujący sprzedaż towarów i usług. Rada Miasta przystąpiła na to i w wtorek uchwaliła zmianę planu zagospodarowania przestrzennego. Powodem rezygnacji inwestora z budowy mieszkań jest wzrost kosztów w branży budowlanej przy jednoczesnym spadku cen mieszkań w regionie.

(sch)

ma, która rok temu nosiła się z tym zamiarem, postanowiła dać raczej zielone światło pomieszczeniom komercyjnym, które będą mogli wykorzystać drobni i średni wytwórcy oraz przedsiębiorcy oferujący sprzedaż towarów i usług. Rada Miasta przystąpiła na to i w wtorek uchwaliła zmianę planu zagospodarowania przestrzennego. Powodem rezygnacji inwestora z budowy mieszkań jest wzrost kosztów w branży budowlanej przy jednoczesnym spadku cen mieszkań w regionie.

(sch)

ma, która rok temu nosiła się z tym zamiarem, postanowiła dać raczej zielone światło pomieszczeniom komercyjnym, które będą mogli wykorzystać drobni i średni wytwórcy oraz przedsiębiorcy oferujący sprzedaż towarów i usług. Rada Miasta przystąpiła na to i w wtorek uchwaliła zmianę planu zagospodarowania przestrzennego. Powodem rezygnacji inwestora z budowy mieszkań jest wzrost kosztów w branży budowlanej przy jednoczesnym spadku cen mieszkań w regionie.

(sch)

Ruszamy z Głos.live premium

Dokończenie ze str. 1

Słowiaczek tłumaczy, że również osoby, które nie wykupią żadnego pakietu, nadal znajdą sporo informacji na Głos.live: – Niektóre treści będą dostępne wyłącznie po wykupieniu jednego z Pakietów Premium. Ale chcemy zapewnić naszym czytelnikom i użytkownikom portalu, że nie zamierzamy zamykać treści ważnych, istotnych dla naszego

społeczeństwa. Istotne sprawy dotyczące życia Polaków w Czechach będą dostępne także bez wykupienia pakietu premiowego. To jest dla nas sprawa numer jeden. Dodatkowo nawiązaliśmy współpracę z Polską Agencją Prasową i dzięki temu już dzisiaj oferujemy czytelnikom atrakcyjne treści „z zewnątrz”.

Sześć spółki wydawniczej podkreśla, że celem zmian jest dążenie do

tego, aby portal głos.live był bardzo atrakcyjny i w treści, i w formie.

– W mediach internetowych jesteśmy w stanie przekazać i udostępnić dużo więcej treści niż w klasyczny sposób w gazecie drukowanej – zwraca uwagę Słowiaczek. – Zachęcamy do śledzenia nas na koncie facebookowym, instagramowym i bezpośrednio na portalu głos.live. (dc, wot)

Wieży przetrwały

• Pamiątkowe zdjęcie uczestników przed Domem Polskim Żwirki i Wigury.
Fot. DANUTA CHŁUP

W Domu Polskim Żwirki i Wigury w Cierlicku-Kościelecu regularnie co roku spotykają się byli mieszkańcy Cierlicka Dolnego, których domostwa zostały zalane w związku z budową zapory na Stonawce. W ubiegłą środę po raz kolejny zebrała się kilkunastoosobowa grupa. Spotkanie zorganizowały Wanda Vampolowa i Wanda Farnik. To już kolejne pokolenie organizatorów. W przeszłości inicjatorami spotkań były matka pierwszej i teściowa drugiej, dwie siostry de domo Kiedroniówny.

Początkowo to były spotkania byłych chórzystów z Cierlicka Dolnego, ponieważ przed powstaniem zapory działał tam chór mieszany w ramach Miejscowego Koła PZKO. Po zatopieniu tej części wsi PZKO-wcy, którzy stracili także swoją nowo wzniesioną świetlicę, rozprzeczli się po okolicznych kołach i chór przestał istnieć. Koleżeńskie więzy przetrwały jednak lata.

Vampolowa powiedziała „Głosowi”, że gdy pokolenie byłych chó-

rzystów zaczęło wymierać, kiedy zmarły także jej matka i ciocia, postanowiły z Wandą Farnik przejąć w swoje ręce organizację spotkań.

– Mieszkam na Pacałówce, w części należącej do Olbrachcic, gdzie spotykają się granice trzech miejscowości. Sporo ludzi z Cierlicka Dolnego, którzy stracili swoje domy, właśnie tam się pobudowali. Ja miałam sześć lat, kiedy się wprowadziliśmy do nowego domu. Do szkoły chodziłam w Żywociach – wspomniała Vampolowa.

Srodowe spotkanie rozpoczęło od minuty ciszy, którą uczczono uczestników spotkań zmarłych w ostatnim roku. Później historyk i wiceprezes Kongresu Polaków w RC Józef Szymeczek opowiedział o historii uprawy ziemniaków w Beskidach. Poszerzoną prelekcję na ten temat wygłosi w najbliższą sobotę w Nydku w ramach imprezy „Ziemioki”.

W tym roku upływa 70 lat od podjęcia decyzji o budowie zapory. Do tematu wrócimy w materiale publicystycznym w jednym z kolejnych wydań „Głosu”. (dc)

23

osoby podróżowały pociągiem, który w piątkowy wieczór, około 20.00, zderzył się z samochodem na przejeździe kolejowym w Gnojniku. Na miejscu interweniowały trzy zastępy strażaków. Na szczęście nikt nie ucierpiał – ani kierowca auta, ani pasażerowie pociągu. Strażacy pomogli pasażerom opuścić skład pociągu i eskortowali ich do oddalonej o około 100 metrów stacji kolejowej w Gnojniku. (kfm)

Oszeldówka z 200. urodzinami patrona

Folklor, polskie przeboje i wieczorna dawka rocka, zabawa z DJ-em i dobra regionalna kuchnia – to krótki przepis na Oszeldówkę, czyli Dzień Oszeldy w Nieborach. W sobotę tradycyjną imprezę miejscowego koła PZKO zorganizowano już po raz 69. Nazwisko Pawła Oszeldy, rewolucjonisty z okresu Wiosny Ludów, patronuje nie tylko temu festywno organizowanemu od 1954 roku, ale i samemu Domowi PZKO.

Sobotnie popołudnie swoim wstępem otworzyło dwanaścioro dzieci z polskiego przedszkola w Nieborach, które przygotowały swój program zaledwie w ciągu dwóch tygodni nowego roku szkolnego. Po uczniach polskiej szkoły na scenie pojawili się późniejsi chórzyci z chóru mieszanego „Goduslan-Ropica” pod dyr. prof. Alojzego Suchanka. Po nich zaś uczennice Anita i Ellen Tomaneck, zaśpiewały polskie przeboje.

Na Oszeldówce nie mogło zabraknąć akcentów folklorystycznych – cały blok występów rozpoczęły „Dziecka z Trzanowic”, a z młodszych wykonawców zatańczyły również

Liszka. Oszeldowie byli właścicielami gospodarstwa i prowadzili magłownię, czyli magiel płótna. Ich potomek angażował się w ruch rewolucyjnym najpierw w Wiedniu, a później na Śląsku Cieszyńskim, gdzie wrócił po uzyskaniu dyplomu medycznego na Uniwersytecie Wiedeńskim. Jako działacz Towarzystwa Demokratycznego był jednym z organizatorów wieców w Cieszynie i Końskiej. Przyczynił się do zakładania po wsiach gwardii narodowej (m.in. w Nieborach i Ligotce Kameralnej), która miała służyć do obrony wolności i praw ludu. W 1850 roku Paweł Oszelda za działalność rewolucyjną w okresie Wiosny Ludów został aresztowany i osadzony w zamku Spillberg w Brnie, gdzie był więziony przez kilka lat. Zmarł w 1864 roku w Ódenburgu (dziś miasto Sopron na Węgrzech).

Młodszy uczestnicy imprezy mogli skorzystać z warsztatów malowania na szkle w Izbie Tradycji prowadzonej przez jej opiekunkę Sylwii Grudzeń. Tam też zaprezentowany został po raz pierwszy publicznie nowy eksponat Domu PZKO – drewniana kapliczka z figurą błogosławiącego

• Z kuchni Domu PZKO wydawano m.in. bigos i kapuśniak. Fot. SZYMON BRANDYS

Dzieciątka Jezus przekazana przez Ewę Klus. – Kapliczka należała do artysty malarza Vladislawa Raszyka, który z kolei znalazł ją w Karwinie-Solcy. Według jego relacji została wzniesiona na pamiątkę ofiar zdołanej z katastrof górniczych, niestety

ustalenie dokładnego pochodzenia kapliczki jest utrudnione ze względu na zaawansowany wiek zabytku – tłumaczyła Grudzeń. Kapliczka, choć jest w dobrym stanie, wymaga zabiegów konserwatorskich i oszklenia. (szb)

Kiedyś szkoła, dziś Dom Polski

Tablicę upamiętniającą 150-lecie polskiego szkolnictwa w Sibicy odsłonięto w sobotę w Domu Polskim PZKO, w którym niegdyś mieściła się polska szkoła. Obchody towarzyszyły tradycyjnej wrześniowej imprezie „Kobzol szol”, czyli świętu ziemniaka.

• Tablicę odsłonił wicehetman województwa morawo-sląskiego, Stanisław Folwarczny.

• Dream team za barem w nowych koszulkach.

Szymon Brandys

Tablicę ufundowaną ze środków Funduszu Rozwoju Zaolzia Kongresu Polaków w Republice Czeskiej i umieszczoną na ścianie korytarza Domu Polskiego odsłonił wicehetman województwa morawo-sląskiego Stanisław Folwarczny. – O przyszłości całej społeczności miasta, gminy i rodzin zawsze decyduje wykształcenie młodych ludzi. Tutaj ich kształcono i dla mieszkańców Sibicy to miejsce jest niezwykle ważne i trzeba o nim pamiętać – mówił samorządowiec w towarzystwie kierowniczkii obecnej szkoły podstawowej Dagmar Rućki i Marka Grycza, dyrektora polskiej podstawówki w Czeskim Cieszynie, której filią jest sibicka placówka. – Historia tej szkoły jest bardzo bogata, ale mam nadzieję, że to samo można będzie powiedzieć o przyszłości, bowiem budynek przy ul. Polnej jest wypełniony po brzegi: mamy 45 uczniów i jeszcze 25 dzieci w przedszkolu – dodał Grycz.

W ławie, jak w wehikule czasu

Organizatorzy sobotniej uroczystości urządzili w jednej z sal obecnego Domu PZKO klasę szkolną, w której każdy mógł odbyć swoistą podróż w czasie. – Znaleźliśmy te ławki na strychu. Dobrze, że ktoś przezorny je tam schował – mówił w rozmowie z „Glosem”, siedząc w jednej z trzech zabytkowych ław Stanisław Kotek. – Ja się tutaj nie uczyłem, ponieważ pochodzę z Karwiny, ale troje moich dzieci już tak, no i żona była nauczycielką w świetlicy szkolnej – dodał kronikarz sibickiego koła PZKO.

Ducha historii można było poczuć nie tylko dzięki wystroju sali, ale także starym czytankom, kronikom szkolnym czy pomocnikom dydaktycznym. – A tam, w tej wnęce

w ścianie był kominek, do którego mogła dokładać tylko pani nauczycielka – wspominała Dagmar Rućka w drugim pomieszczeniu. – Jestem absolwentką tej szkoły, widać mnie nawet na jednym ze zdjęć. W latach 70. była nas naprawdę garstka, bowiem w czwórkę kończyliśmy czwartą klasę, a potem od klasy 5. już uczyliśmy się w centrum miasta – dodała. Razem z ze swoimi podopiecznymi często korzysta z gościnności MK PZKO – w byłej szkolnej klasie dziś odbywają się m.in. spotkania autorskie.

Tam również w sobotę za pośrednictwem wystawy przygotowanej przez Ośrodek Dokumentacyjny Kongresu Polaków w RC można było głębiej poznać historię sibickiej szkoły. – Najcenniejszym źródłem informacji jest relacja z otwarcia szkoły wydrukowana w „Gwiazdce Cieszyńskiej”, ale mamy tutaj także zdjęcia, świadectwa szkolne czy ważne postacie. Sama zaś wystawa zostanie tutaj przez co najmniej tydzień, a później przewieziemy ją do Kongresu i być może do czeskokocieszyńskich szkół – wyjaśniał jej autor, Marian Steffek.

»Piękny i w dogodnym miejscu postawiony«

Szkołę na skrzyżowaniu dzisiejszych ulic Jablonkowskiej i Pod Dzwonek wybudowali w 1873 roku z własnych składek polscy mieszkańcy Sibicy, którzy pragnęli, żeby dzieci mogły się uczyć w swoim języku w miejscu zamieszkania. Uroczyste otwarcie miało miejsce w niedzielę 16 listopada 1873 roku. „Członkowie gminy Sibickiej, mieli do tej ofiarności szczególniej i ten powód, że dzieci z gmin okolicznych do cieszyńskiej niemieckiej szkoły uczęszczające, mały mają pożytek z nauki, jako w niemacierzyńskim języku udzielanej. Budynek szkolny jest piękny i w dogodnym miejscu postawiony” – pisała wówczas „Gwiazdka Cieszyńska” (nr 47, 22. 11. 1873; pisownia oryginalna; zob.

O przyszłości całej społeczności miasta, gminy i rodzin zawsze decyduje wykształcenie młodych ludzi

Stanisław Folwarczny, wicehetman województwa morawo-sląskiego

przedruk obok). W tygodniku pod red. Pawła Stalmacha zamieszczono także pełny tekst przemówienia Jana Glajcara (1823-1911), właściciela gruntu, a także wielkiego propagatora mowy ojczystej i członka wielu polskich organizacji i towarzystw m.in. Macierzy Szkolnej Księstwa Cieszyńskiego.

– Sibiczanie, równie jak cały lud śląski polskiej mowy, czują, że rolnik, że lud, że dzieci ludu, potrzebują oświaty (...) Pragniemy, aby dżiaki i nasze w tej szkole na dobre się uczyły, i ku temu celowi wybrałiśmy zdolnego nauczyciela, którego świętym obowiązkiem będzie, ćwiczyć dżiaki w mowie ojczystej i pomagać im do nabycia potrzebnych wiadomości. Lecz, aby to stać się mogło, powinni są rodzice pilnie i regularnie dżiaki swe do szkoły posyłać. Kto nie w swoim czasie ziarno siewie, ten niech się nie dziwi, że mu nie urośnie – mówił Glajcar.

Placówka miała charakter publiczny, nie była wyznaniowa. Językiem nauczania był język polski, którym posługiwali się mieszkańcy wsi. W pierwszym roku szkolnym zapisano do szkoły 59 dzieci, reszta uczęszczała jeszcze do placówek w Cieszynie.

Burzliwe losy regionu znalazły swoje odzwierciedlenie w historii tej placówki. Z przerwami i w różnych konfiguracjach działała ona do 2003 roku, kiedy to z powodów ekonomicznych przeniesiono ją do częściowo opuszczonego budynku

polskiego przedszkola przy ul. Polnej.

Tam też (nie tylko na swoim domu) sibickie koło zawiesiło duży banner.

– Przed dwoma laty czeska szkoła chlubiła się, że obchodzi stułecie, to my teraz też się chwalimy naszą 150-letnią historią – dodał Kotek.

Po szkole na... imprezę

Kiedyś tylko edukacja, dziś szeroka działalność pezetkaowska i społeczność ludzi, którzy dbają o tworzenie polskiego centrum kulturalnego na największym czeskokocieszyńskim osiedlu. – Często tutaj bywam, udzielał się w kole, jestem rejonową i spotykam w terenie moiści byłych uczniów – powiedziała „Glosowi” Irena Ochodek, emerytowana dyrektorka szkoły, która razem z wnukami podziwiała występy obecnych uczniów. W ogrodzie Domu Polskiego razem z Alicją z Krainy Czarów zatańczyli kapelusznicy (znakomity taniec chłopaków z krzesłami) i dziewczynki ucharakteryzowane na koty. W sobotnie popołudnie świętowali jednak nie tylko byli uczniowie, nauczyciele i rodzice, ale wszyscy sympatycy „Kobzol szol” – sztandarowej imprezy z ziemniakiem w roli głównej. W menu nie mogło zabraknąć zupy ziemniaczanej, frytek, placzków i stryków. – Ogólnie wygrywają chyba

• „Gwiazdka Cieszyńska”, nr 47, 22. 11. 1873. Zdjęcia: SZYMON BRANDYS

placki, bo szybciej się pieką i nasza wydajność jest większa – mówiła za rozgranej blachy Iłona Hudeczek. – Przede wszystkim nie można oszukiwać na jajkach. Na 90 kilogramów ziemniaków mieliśmy 110 jajek – dodała. Kolejki ustawiły się także do mocnej męskiej ekipy za barem, która oprócz trunków sprzedawała również biało-czerwone koszulki z logo PZKO Sibica. Z kolei najmłodsi mogli się wyszaleć, skacząc w dmuchanym zamku. Sibickie święto ziemniaka uświetnił swoim repertuarem z Beskidu Żywieckiego Zespół Regionalny „Dudoski”, działający pod szyldem Gminnego Ośrodka Kultury w Jasienicy. Artyści niedawno gościli także na dożynkach w Gutach, a koło PZKO w Czeskim Cieszynie-Sibicy jest drugim na Zaolziu, z którym od lat współpracują. „Sibica otwarta jest na wszelkie kontakty, a Dom Polski jest otwarty na wszystkich, niezależnie od narodowości i miejsca zamieszkania” – podkreślają pezetkaowcy w rozdawanej w sobotę jednodniówce „Gwiazdka Sibicka”.

Ten projekt został dofinansowany przez...

FUNDUSZ ROZWOJU ZAOLZIA

Pradziadek papieża i setka innych ciekawych postaci

Historyk i współpracownik „Głosu” Michael Morys-Twarowski przedstawił w ubiegły piątek w ramach Cierlickiego Lata Filmowego swoją nową publikację pt. „(Pra)Zaolzie. 102 szkice biograficzne”. To lektura, która zainteresuje wszystkich, którzy lubią poznawać historię z jej lżejszej strony.

Danuta Chlup

Niniejsze zestawienie przedstawia 102 postaci, którym przyszło żyć przed 1920 rokiem na terenie zwanym dzisiaj Zaolziem. To niejako podróz w prahistorię regionu, w czasie, kiedy jeszcze nikt nie spodziewał się, że wielcy tego świata w dalekim Spa wyznaczą granicę polsko-czeskosłowacką (czeska) na rzece Olzie – pisze autor we wstępie do publikacji. Morys-Twarowski przekonuje, że w żadnym wypadku nie chodzi o zestawienie 102 najważniejszych osób w dziejach (pra)Zaolzia. Wręcz przeciwnie, podstawowym założeniem było wybranie osób ciekawych i nieznanymi zarazem, na które powinni zwrócić uwagę i zawodowi historycy, i miłośnicy przeszłości, których zainteresują niebanalne życiorysy.

Formę, jaką posiada licząca niespełna 130 stron książka, Morys-Twarowski określił mianem mariażu mini-biogramów z mini-esejami. Jakkolwiek by nie nazwać poszczególnych krótkich rozdziałów, jest to lektura ciekawa i przyjemna, przeznaczona dla szerokiego ogółu czytelników. Jej atrakcyjność podnosi fakt, że opisywane osoby, które żyły

w okresie od średniowiecza aż po początek XX wieku, związane były z najróżniejszymi miejscowościami na Śląsku Cieszyńskim, dziś leżącymi po czeskiej stronie.

Już same tytuły poszczególnych szkiców przyciągają uwagę. Wymienimy niektóre z nich: „Protegowany królowej Bony”, „Jedyny katolik w Wędrzyni”, „Podczaszy smoleński, właściciel Suchej Dolnej”, „Współpracownik Janosika”, „Jednooki wójt”, „Kapelusznik z Jablonkowa”, „Z Ligotki Kameralnej do Ameryki Południowej”, „Buntownik znad Adriatyku”, „Chłopak z Gródka i miss z Teksasu”, „Włoch od Koteszyńca”, „Zbójnik z Piosku” czy też „Dezterter z Oldrzychowic”. Jest nawet rozdział „Pradziadek papieża”, opowiadający o Franciszku Przeczku z Datyń, nota bene „twardym luteranie”, którego córka Anna wyszła za Macieja Wojtyłę, dziadka Karola, późniejszego papieża Jana Pawła II.

Tytuł jednego z biogramów powiea wręcz pikanterią – „Piętnastoletni wybranek wdowy z Końskiej”. Okazuje się, że 15-letni Adam Ostruszka ożenił się z 26-letnią Marią, wdową po Jerzym Kłodzie. W metryce zawyżono jego wiek do 17 lat. Dowiadujemy się także, że w owych czasach (rok 1800) małżeństwa zawierane przez owdowiałe kobiety z dużo młodszymi od nich (i biedniejszymi)

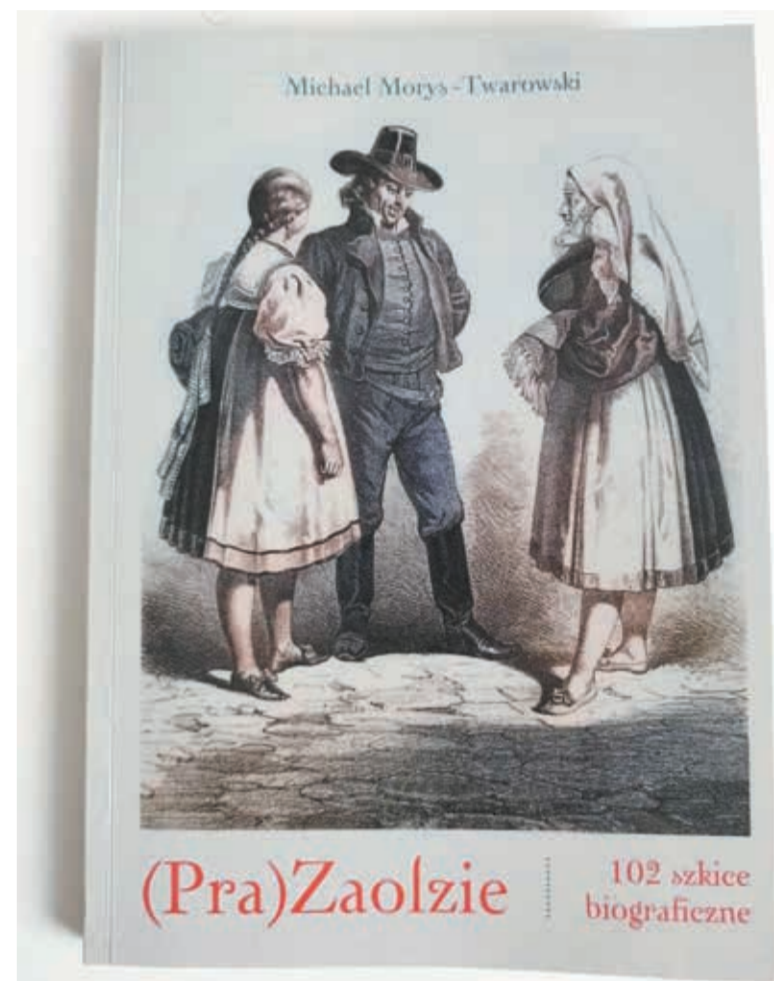
mężczyznami nie były niczym wyjątkowym.

Z kolei w rozdziale pt. „Jedna z tysięcy ofiar zapomnianej epidemii” czytamy nie tylko o nieszczęsnej Helenie Tomanek, która zmarła młodo, ale ogólnie o epidemii tyfusu, która w latach 1805-1806 zabrała do grobów tysiące mieszkańców Śląska Cieszyńskiego. Nad Olzję przywleki ją rosyjscy żołnierze, wysłani na pomoc Austrii w wojnach napoleońskich.

Jest rozdział o wójcie z Ligotki Kameralnej Jakubie Wałachu, który ok. 1760 roku sprowadził pierwszy zegar do rodzinnej wioski, o proboszczu z Trzyciecia Franciszku Śniegoniu, który został biskupem, o Sylwestrze Wzatu – pierwszym prenumeratrze „Głosu Ludu Śląskiego”, o Pawle Brzezinie ze Śmilowic, który złapał żywego niedźwiedzia i wielu innych nietuzinkowych postaciach.

Autor zaznaczył podczas promocji w Cierlicku, że bohaterami jego opowiadań niekoniecznie są ludzie słynący z patriotyzmu, postacie „pomnikowe”, lecz patriotów polskich również w tej książeczce znajdziemy. Byli nim chociażby nauczyciel-legionista Karol Siwek z Suchej Górnicy czy też współtwórca polskiego stowarzyszenia „Jedność” Karol Twardzik.

Każdy rozdział uzupełnia fotografia, mapka, kopia zapisu archiwalnego czy inna ilustracja, a także notka bibliograficzna.

Wydawcą „(Pra)Zaolzia” jest Kongres Polaków w Republice Czeskiej. Książkę można kupić w jego siedzibie w Czeskim Cieszynie oraz

w Księgarni w Wirthów. Projekt został sfinansowany ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów RP.

Zespół zabudowy sanatoryjno-uzdrowiskowej trafił do rejestru zabytków

21 budynków tworzących zespół sanatoryjno-uzdrowiskowy w Ustroniu, w tym charakterystyczne dla pejzażu beskidzkiego kurortu „piramidy”, zostały wpisane do rejestru zabytków nieruchomości województwa śląskiego – przekazały śląskie służby konserwacji zabytków.

W uzasadnieniu decyzji służby konserwatorskie przypominały, że dzielnica leczniczo-rehabilitacyjna na Zawodziu w Ustroniu powstała w latach 1968-1988 jako zaplecze wypoczynkowe dla mieszkańców Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego.

– Stanowi ikoniczny przykład wczesnej architektury socjodystycznej. Należy wskazać, że wartość całego założenia została wykrowana przy wykorzystaniu walorów malowniczego usytuowania, w miejscu stanowiącym atrakcję turystyczną regionu, po wschodniej stronie rzeki Wisły, w dzielnicy Zawodzie, położonej u stóp gór Równicy i Palenicy – wskazywały służby konserwatorskie.

W uzasadnieniu przywołano też słowa z opracowania badawczego „Studium ochrony wartości kulturowych i krajobrazowych dzielnicy uzdrowiskowej Ustron-Zawodzie”. Jego autorzy wskazali na „krajobrazowo-regionalne podejście architektów dzielnicy, którzy zastosowali autorską metodę „wiązania formy zabudowy z podłożem”, polegającą na „upodobaniu” zabudowy do środowiska naturalnego i kulturowego”.

Najbardziej rozpoznawalne w Ustroniu są domy leczniczo-wczasowe zwane popularnie „piramidami”. Kojarzą się one z luźno porozrzuconymi skałami, leżącymi wśród lasów na zboczach gór. – Takie kształtowanie zapewniło im dobrą korespondencję z otaczającym krajobrazem. Zastosowano materiały współgrające z chłodną kolorystyką gór – szary beton, stal, drewno, szkło – brzmia uzasadnienie decyzji.

Śląski konserwator zabytków podkreślił, iż „obecnie niektóre z zabytkowych budynków położonych na terenie zespołu wymaga-

• Ustroniskie „piramidy”. Fot. ARC

ją przeprowadzenia robót remontowych i prac konserwatorskich zmierzających do przywrócenia im

właściwego stanu technicznego i estetyki”. – Niektóre, naruszone wtórnymi przekształceniami, wy-

magają również uporządkowania architektonicznego – podkreślono. (PAP)

CIESZYŃSKIE RODY /185/

Michael Morys-Twarowski

Pierwsze wzmianki o przedstawicielach rodu Duławów w księgach metrykalnych na Śląsku Cieszyńskim pochodzą z początku XVIII wieku. Nawet jednak, jeżeli nie uda się znaleźć starszych zapisów, można przyjąć, że historia cieszyńskich Duławów jest znacznie dłuższa.

Pierwsze znane zapisy pochodzą z metryk parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku. Paweł Duława w 1708 roku poślubił Ewę, wdowę po Jerzym Pastusze z Cierlicka. Z kolei Zuzanna Duława, 60-letnia luteranka urodzona w Ligotce Kameralnej („Ligotka sub montanis”), zmarła 22 kwietnia 1727 w Cierlicku. Wydaje się jednak, że nie Cierlicko i nie Ligotka Kameralna były rodzinnymi miejscowościami Duławów, ale Rakowice i Gnojnik.

Linia z Rakowca

Dokładna kwerenda z pewnością pozwoli odtworzyć genealogię linii Duławów z Rakowca. Podstawowym źródłem dla XVIII wieku będą metryki parafii rzymskokatolickiej w Trzycieżu (niezindeksowane) i parafii ewangelicko-augsburskiej w Cieszynie (zindeksowane, ale indeksy nie zostały udostępnione w internecie i trzeba je osobiście przeglądać w Bibliotece Tschammera w Cieszynie). Tutaj dwa wypiski, na które natrafiliśmy na marginesie innych poszukiwań. 5 maja 1744 Jan Duława, najmłodszy syn zmarłego wcześniej Jakuba Duławy, zagrodnika w Rakowcu, poślubił Elżbietę, córkę niezjącego w tym czasie Jerzego Michalika, chałupnika w Koniakowie. Z kolei w 1775 roku Zuzanna Duława, córka Andrzeja, chałupnika w Rakowcu nr 3, i Marii z domu Szarek, wyszła za mąż za Andrzeja Fusika z Gnojnika.

Linia z Gnojnika

Prawdopodobnie linia z Gnojnika była liczniejsza, ale najstarsze metryki tamtejszej parafii rzymskokatolickiej sponęły w 1773 roku, co utrudnia poszukiwania. W sąsiedniej parafii w Trzycieżu odnotowano, że w 1750 roku Zuzanna Duława z Gnojnika, córka Jerzego i Ewy, wyszła za mąż za Adama Żmiję z Rakowca. W 1753 roku ślub brał Jan Duława, syn Krzysztofa i Marii. Pochodził on z Gnojnika, ale przeniósł się do Rakowca – rodzinnej miejscowości żony, którą została Anna Wilczek. Wydaje się, że Jan Duława zmarł stosunkowo młodo. W każdym razie 19 albo 20 października 1762 roku Anna, wdowa po Janie Duławie z Rakowca, wyszła za mąż za Pawła Buzka z Nieborów.

Chcąc odtworzyć rodowód Duławów z Gnojnika, warto zająć do księgi gruntowej prowadzonej dla tej miejscowości. Duławowie posiadali grunt oznaczony numerem 19, a jego losy można śledzić od 1749 roku – wtedy nabył go Jan Duława. Co ciekawe, w metryce zgonu Jan (zmarł 12 lutego 1774 roku) figuruje pod dwoma nazwiskami: Duława i Stablík.

Jeśli chodzi o wyróżniających się przedstawicieli tej linii rodu, to w Gnojniku przyszedł na świat Jakub Duława, cieśla, który w 1781 roku razem z Janem Maliną zbudował wieżę drewnianego kościoła w Gutach. Również w Gnojniku urodził się Alojzy Duława (1890-1914), nauczyciel w Stonawie, który zginął 18 września 1914 roku w bitwie pod Prašnicą.

Linia z Cieszyna

Zdaje się, że pierwszym przedstawicielem rodu zamieszkałym w Cieszynie był Adam Duława, syn Jerzego z Gnojnika, katolik. Z zawodu młynarz, w 1749 roku przyjął prawa miejskie (czyli stał się pełnoprawnym obywatelem miasta). W 1761 roku kupił młyn na Frysztackim Przedmieściu. Zmarł 18 stycznia 1779 roku. Był dwukrotnie żonaty. 4 lutego 1749 roku poślubił Annę Jagelną („Jagelni”), a w 1757 roku Marię Raszkę z Dziegielowa.

Z pewnością krewnym Adama (może jego bratankiem?) był Jerzy Duława, syn Pawła, katolik rodem z Cieszynie. Mieszkał w Cieszynie na Frysztackim Przedmieściu, w 1766 roku poślubił Jadwigę Malysz. Zdaje się, że potomkami Adama i albo Jerzego byli Duławowie, żyjący w XIX wieku w Cieszynie. Kwestia ta wymagałaby weryfikacji w oparciu o księgi metrykalne, bo po zniesieniu poddaństwa osobistego w Księstwie Cieszyńskim w 1781 roku sporo mieszkańców wsi przenosiło się do miast.

Linia z Bażanowic i Golezowa

Najprawdopodobniej z powyższymi Duławami spokrewniona była linia z Golezowa i Bażanowic. Wywodziło się z niej kilka wyróżniających się postaci. Jerzy Duława (1832-1876) był wójtem Golezowa. Żenił się dwukrotnie: najpierw z Anną Budką, później z Anną Pszczółką. Dwoch jego synów sięgnęło po godność przełożonego gminy: Jerzy (1867-1946) w Bażanowicach, a Paweł (1866-1925) w Golezowie. Zmarła Pawła, Zuzanna z domu Baron, zmarła 9 maja 1895 roku w wieku 25 lat. W testamentie zapisała 100 złotych reńskich na kościół ewangelicki w Golezowie („Nowy Czas”, 1895, nr 22, s. 173).

Synem Pawła i Zuzanny był Jan Duława (1890-1915), absolwent Seminarium Nauczycielskiego w Bielsku, nauczyciel w Wiśle. Działał w Polskim Towarzystwie Pedagogicznym. W czasie I wojny światowej walczył w armii austriackiej, zmarł w rosyjskiej niewoli na Syberii. We wspomnieniu pośmiertnym napisano o nim, że „odznaczał się wielkimi zdolnościami, w szkole pracował z wzorową sumiennością,

Duławowie

Skąd to nazwisko?

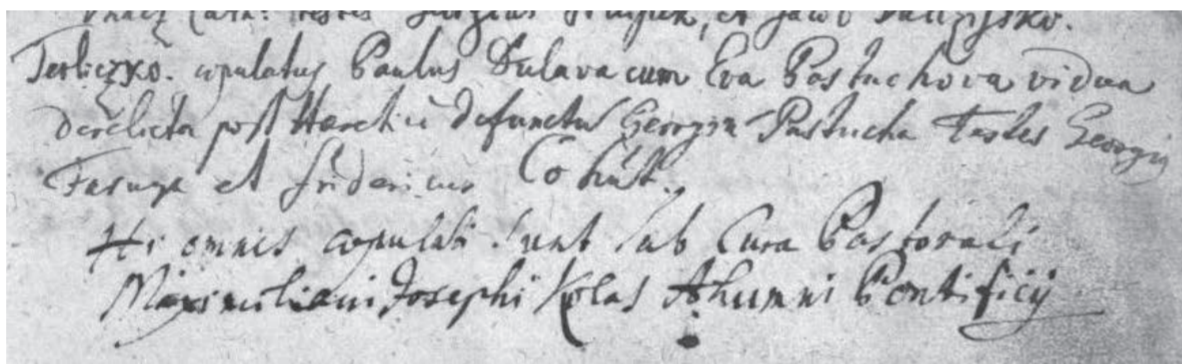
Władysław Milerski w „Nazwiskach cieszyńskich” wywodzi nazwisko Duława od słowa „dulawa” (fajka). Z kolei wedle bazy „Nazwiska w Polsce”, prowadzonej przez Instytut Języka Polskiego PAN, nazwisko ma pochodzić od czasownika „duletti” (stać się tłustym). Propozycja Władysława Milerskiego wydaje się być lepszą.

Skąd ten ród?

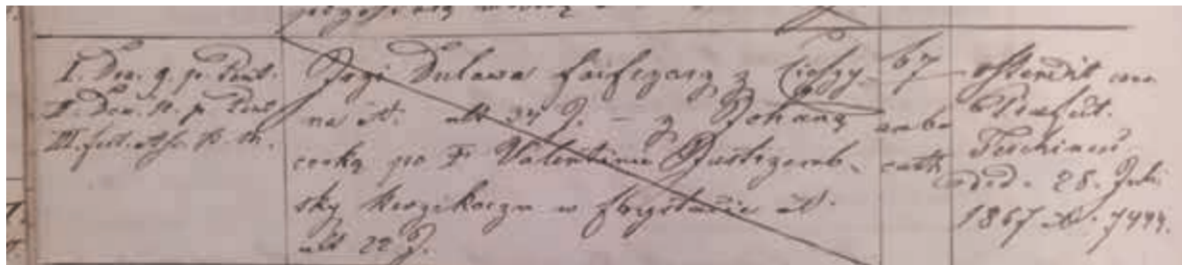
Nazwisko Duława jest typowe dla Śląska Cieszyńskiego, w żadnym innym regionie nie występuje tak często. Wiadomo, że w XVII wieku osoby o nazwisku Duława mieszały w Skiermiewicach, ale bez badań z zakresu genealogii genetycznej trudno stawiać hipotezy o pokrewieństwie cieszyńskich i skiermiewickich Duławów. Można domniemywać, że Duławowie mieszkają na Śląsku Cieszyńskim od ukształtowania się nazwiska, co mogło nastąpić w XVI wieku.

Gdzie doczytać?

- Michael Morys-Twarowski, „Wójtowie na Śląsku Cieszyńskim 1864-1918. Studium prozopograficzne. T.1.”, Kraków 2018 (biogramy wójtów: Jerzego Duławy z Bażanowic, Jerzego Duławy z Golezowa i Pawła Duławy z Golezowa).
- Duława – genealogia, <http://przodkowiecieszyna.blogspot.com/2014/10/duawa-genealogia.html> [materiały do genealogii rodu].

● Metryka ślubu Pawła Duławy i Ewy Pastuchowej. Para pobrała się w 1708 roku. Źródło: Archiwum Krajowe w Opawie.

● Fragment księgi gruntowej Gnojnika, dotyczący gruntu nr 19, należącego do rodu Duławów. Źródło: Archiwum Krajowe w Opawie.

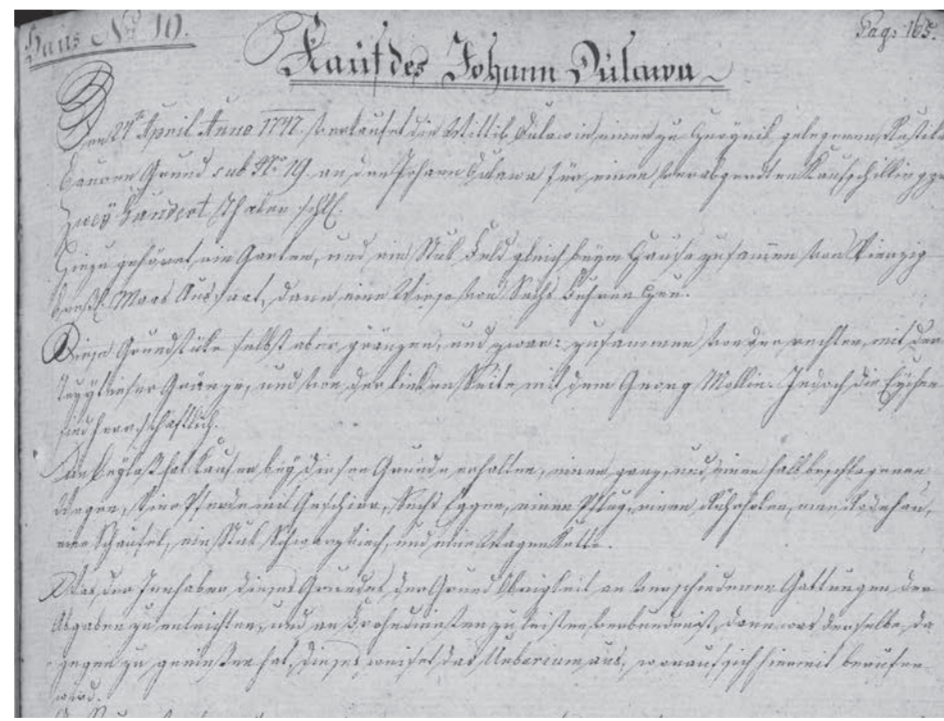
a mimo nader trudnych stosunków miał bardzo dobre wyniki w nauce” („Poseł Ewangelicki”, 1915, nr 51).

Toszonowice Górne i Ligota Alodialna

Ród Duławów był dość liczny, a jego przedstawiciele mieszkali też w innych miejscowościach Śląska Cieszyńskiego. W drugiej połowie XVIII wieku z poddaństwa został zwolniony Jerzy Duława (Duława) z Toszonowic Górnych (zachował się dokument z 1763 roku, potwierdzający ten fakt). Z kolei na łamach „Gwiazdki Cieszyńskiej” (nr 24 z 16 czerwca 1894, s. 239) opisano śmiertelny wypadek z udziałem Józefa Duławy, 17-letniego parobka służącego u gospodarza w

Stanisłowicach, rodem z Ligoty Alodialnej. 12 czerwca 1894 roku „zasypany został w dole kolo Kamionki, w którym kopano piasek. Niewielka, lecz przemocą ciągłymi deszczami,

warstwa piasku zwieszająca się nad niegłębokim zresztą dołkiem przywaliła nieboraka – najprawdopodobniej podczas spania – i udułasia go”.

● Zapowiedź ślubu Jerzego Duławy z Cieszyna i Joanny Jastrzębskiej (Jastrzembskiej) z Frysztatu z 1857 roku. Źródło: Parafia rzymskokatolicka pw. św. Marii Magdaleny w Cieszynie. Zdjęcie: ARC.

Kahlenberg opowiada o Polsce

Kiedy zbliża się 12 września, na wiedeńskim wzgórzu Kahlenberg życie nabiera tempa. W tym roku już od niedzieli 10 września panowało tu wielkie poruszenie. Powodem była przypadająca na ubiegły wtorek 340. rocznica zwycięskiej bitwy nad Turkami pod dowództwem Jana III Sobieskiego. Świątowały ją tysiące Polaków.

Beata Schönwald

Wiktoria Wiedeńska ściśle łączy się z Kahlenbergiem. To tutaj, w klasztorze kamedułów, tak naprawdę wszystko się zaczęło. W niedzielę 12 września 1683 roku o godz. 4.00 przystąpił do Wiednia przez Innocentego XI legat papieski Marko d'Aviano odprawił tutaj mszę świętą, do której służył sam polski król. Wydarzenie to zostało później uwiecznione przez Jana Henryka Rosena. Na polichromii jego autorstwa oprócz legata i Jana III Sobieskiego znaleźli się również Karol V Lotaryński, Maksymilian II Emanuel oraz syn króla Jana i Marysiński, królówic Jakub. Tego samego poranka, godzinę później odbyła się narada wojenna, po której właśnie z tego wzgórza Sobieski wydał rozkaz, by husaria wyruszyła na wojska osmańskie Kara Mustafy. Bitwa trwała niespełna 12 godzin i przyniosła zwycięstwo. Polski król, który przybył tu ze swoim wojskiem na prośbę cesarza Leopolda I, zwolnit nie tylko oblegane od dwóch miesięcy przez oddziały tureckie 40-tysięczne miasto, ale także uratował chrześcijaństwo w Europie.

Wysepka polskości w sercu Austrii

Wznoszący się nad miastem na wysokość 484 metrów Kahlenberg w weekendy tętni życiem ze względu na rozciągający się stąd widok na panoramę Wiednia, którym można się rozkoszować z tarasu tujejszej kawiarni. W dni robocze, zwłaszcza przed południem, panuje tu spokój, który tylko od czasu do czasu zakłócają grupy wycieczkowiczów. Często zaglądają tu polscy turyści i pielgrzymi, dla których szczególną patriotyczną wymową mają trzy wzgórza – Jasna Góra, Monte Cassino i właśnie Kahlenberg.

Kościół św. Józefa na Kahlenbergu, określane też oficjalnie jako Polskie Sanktuarium Narodowe, jest wysepką polskości w rozciągającym się na obu brzegach Dunaju coraz bardziej wieloetnicznym i wielokulturowym Wiedniu. Sprzedawcy w stoisku z pamiątkami mówi po polsku. W stolicy Austrii mieszka od lat. Po polsku rozmawiam również z rektorem sanktuarium, ks. Romanem Krekorą ze Zgromadzenia Braci Zmartwychwstańców, który zarządza tym miejscem od dziesięciu lat. To od niego się dowiaduję, że należało ono wcześniej do opactwa kamedułów, założonego tutaj w 1629 roku. W 1783 roku zostało jednak skasowane i przez długie dziesięciolecia kościół ziemian prywatnych właścicieli. – Dla Polski został „zdobyty” dopiero w 1906 roku. Część Polaków w Austrii nie zapomniała bowiem o Polsce i była zdolna poświęcić za nią swoje życie i cały swój majątek. Wierzyła, że ona kiedyś powstanie i że dla tej przyszłej Polski warto zdobyć ten

● Prezbiterium kościoła z pomnikiem Jana III Sobieskiego.

● Pamiątki przypominające wizytę Jana Pawła II na Kahlenbergu w 1983 roku.

kościół, który tak dobitnie świadczy o jej „pięciu minutach” sławy w historii świata. 12 września 1683 roku zmienili bieg tej historii i ten kościół odwoływał się do naszej wielkości, kiedy zaborcy wmawiali nam, że jest inaczej – przekonuje mój rozmówca.

Otwarte karty polskiej historii

Namacalnych polskich symboli w prezbiterium pomnik Jana III Sobieskiego. Dawniej był częścią monumentu poświęconego „obrońcom Wiednia”, który wzniesiono w katedrze w 200. rocznicę zwycięstwa nad Turkami. Jednak kiedy w 1945 roku dach świątyni stanął w płomieniach, pomnik rozpadł się na kawałki, a figura Sobieskiego trafiła na kil-

kadziesiąt lat do piwnicy. Po wizycie Jana Pawła II w Austrii w 1983 roku, została jednak przekazana w polskie ręce i orestaurowana.

Z 200. rocznicą wiktoryi wiedeńskiej łączy się jeszcze jedna historia. – W reakcji na pomnik w katedrze Jan Matejko namalował sporych rozmiarów obraz pt. „Wjazd Sobieskiego do Wiednia”, na którym na pierwszym planie był polski król. Polacy podarowali go papieżowi Leonowi XIII, w zamian za co odwdzięczył się im swoją piaską i bucikami. Jan Paweł II znał tę historię i sto lat później odwiedzając Kahlenberg, dla podtrzymania tradycji zjął swoje buty i piaskę i też zostawił je w kościele – przybliżyła ks. Roman Krekora. Do dziś można je oglądać w jednej z witrzyn.

To, że Polskie Sanktuarium Narodowe na Kahlenbergu jest miejscem szczególnym dla Polaków, podkreśla

● Tablica upamiętniająca Jana III Sobieskiego, ufundowana w 300. rocznicę odsieczy wiedeńskiej przez rodaków i Zgromadzenie Braci Zmartwychwstańców.

● Sanktuarium odwiedzają liczne wycieczki, głównie z Polski.

● To miejsce warto odwiedzić ze względu na rozciągającą się panoramę Wiednia. Zdjęcie: BEATA SCHONWALD

obraz Matki Boskiej Częstochowskiej. Chodzi konkretnie o kopię wykonaną przez Leona Wyczółkowskiego na zlecenie przeora ojców paulinów z Jasnej Góry. – Kiedy przor dowiedział się, że Polacy mają w Wiedniu, w sercu jednego z zaborców swój dom, zlecił, żeby namalować ten obraz. Sam wniósł go na plecach na Kahlenberg, by każdy Polak i każda Polka mogli tutaj przyjść i pomodlić się – mówi rektor sanktuarium. Z tej możliwości skorzystał m.in. Józef Piłsudski, o czym przypomina tablica pamiątkowa, którą wiedeńscy Polacy umieścili w maju 1939 roku na frontonie kościoła.

Symboliczne ostatnie miejsce spoczynku znaleźli w kościele św. Józefa również polscy więźniowie obozów koncentracyjnych Mauthausen-Gusen. Z inicjatywy ks. Krekory przy pomocy Ambasady RP oraz z wykorzystaniem środków

ządu polskiego powstał tu symboliczny grób około 30 tys. Polaków, zawierający urnę z ziemią z miejsc ich męczeńskiej śmierci. – Po 70 latach wrócili na ten kawałek polskiej ziemi w Austrii – podkreśla duchowny.

Pomimo to, a może właśnie dzięki tej historycznej spuściźnie, Polskie Sanktuarium Narodowe na Kahlenbergu pozostaje miejscem żywych. W niedzielę odprawiane są tutaj msze św. w języku polskim, na które co niedzielę przychodzi ok. 300-500 osób. W rocznicę odsieczy wiedeńskiej lub w Święto Niepodległości Polski są ich tysiące. – No i wciąż przyjeżdżają wycieczki, najczęściej z Polski. Jednak na drugim miejscu co do liczebności plasują się Turcy oraz cała Europa Środkowa – dodaje gospodarz tej polskiej wysepki w stolicy Austrii. To właśnie im chce opowiadać o Polsce. ◀

NA TAFLI MALOWANE

Janusz Bittmar

P przed zapełnioną do ostatniego miejsca Werk Areną hokeiści Trzyńca w ramach 2. kolejki Tipsport Ekstraligi przegrali w niedzielę ze Spartą Praga po karnych 2:3. W regulaminowym czasie gry i po dogrywce padł remis 2:2. Niedziela w Werk Arenie była pokazem siły obu golkeeperów. Po pierwszej wygranej sięgnęły Witkowie, które uporały się na wyjeździe z Mladą Bolesławią 4:2.

TIPSPORT EKSTRALIGA

TRZYNIEC – SPARTA PRAGA 2:3 (k)

Tercje: 1:2, 1:0, 0:0 - 0:0. **Bramki i asysty:** 1. M. Růžička (Voženilek), 39. Voženilek (Daňo, M. Růžička) – 10. Sobotka (Repík, Chlapík), 12. Chlapík (Repík, Sobotka), dec. karny P. Kousal. **Trzyńec:** Mazanec (karne Švančára) – Marinčin, Polášek, Kundrátek, J. Jeřábek, Adámek, Nedomlel – M. Růžička, Voženilek, Daňo – Hudáček, Vrána, Páňik – Hrehorčák, M. Roman, Nestršal – Kurovský, Čácho, Dravecký – Wałęga.

Po raz ostatni obie drużyny zmierzyły się ze sobą w ćwierćfinale ubiegłego sezonu. Również niedzielny pojedynek był prawdziwą reklamą najszybszej gry zespołowej planety, przede wszystkim zaś obu bramkarzy – Marka Mazanca po stronie Trzyńca i Jakuba Kováři w zespole Sparty. – Wróciliśmy do podstaw hokeja, czyli ostrej harówki. W ten sposób chcemy zagrać również w następnych kolejkach – ocenił spotkanie Zdeněk Moták, trener Trzyńca.

Mistrz RC rozpoczął niedzielne zawody znakomicie, prowadząc od 1. minuty z kija Martina Růžički. Sparta w połowie pierwszej tercji szybko przycyliła jednak szalę

• Pierwszoplanowymi postaciami meczu w Werk Arenie byli golkipery. Fot. ZENON KISZA

meczu na swoją korzyść, uderzając najpierw w 11. minucie po akcji Sobotki, a półtorej minuty później z kija Chlapíka trafiając na 1:2. W zaciętym spotkaniu akcje przelewały się z jednej strony na drugą, trzyńczanie zagraли zdecydowanie lepiej, niż podczas przegranej czwartej inauguracji z Pilzнем. W 39. minucie po szybkiej wymianie krążka na 2:2 wyrównał Daniel Voženilek, druten stan wytrzymał aż do końca regulaminowego czasu gry.

Głodni zwycięstwa Stalownicy zagraли w pięciominutowej dogrywce bardzo aktywnie i gdyby nie rewelacyjnie broniący Kovář, nie byłoby karnych, które jak mawiał były bramkarz Trzyńca Martin Vojtek, „są zawsze loteryjne”.

Dynamiczny hokej 3 na 3 gospodarze zamienili w dogrywkę na poka-

zówkę, w czystych okazjach zabrakło jednak zimnej krwi wszystkim uczestniczącym w tej zabawie na pastnikom. Na pięć sekund przed końcem największą szansę zmarłował zaś Martin Růžička, który próbował znaleźć lukę pod lewym ramieniem spartańskiego golkipera. W karnych potwierdziły się słowa Vojtki... Po stronie gospodarzy nie dał rady chociażby gwiazdor drużyny, Richard Páňik, zaś w zespole Sparty zwycięską bramkę zdobył po efektywnej kince Pavel Kousal.

ML. BOLESŁAW – WITKOWICE 2:4

Tercje: 0:2, 1:1, 1:1. **Bramki i asysty:** 39. Osburn (Malát), 43. Järvinen (Skalický, Lantoši) – 5. Dej, 19. Mueller (Kalus, Lakatoš), 40. Mueller,

60. Mueller (Machovský). **Witkowie:** Machovský – Percy, Raskob, J. Mikuš, Grman, Gewiese, Zeleňák, L. Kovář – J. Kaňa, Krieger, Mueller – Bukarts, Dej, Lakatoš – Kotala, Claireaux, M. Kalus – Fridrich, Chláb, Lednický.

Gwiazdor Witkowie, Peter Mueller, dopiero w sierpniu rozpoczął treningi, ale jak widać po meczu z Mladą Bolesławią, świat należy do przygotowanych, a nie przetrenowanych. Hat trick amerykańskiego napastnika był prawdziwym majstersztykiem, pomimo że trzeciego gola Mueller zdobył w łatwy sposób, trafiając do pustej bramki. Ostrawianie, którzy w 1. kolejce sezonu przegrali z kretesem z Karłowymi Warami (2:6), tym razem nie pozostawili nic przypadkowi. Spokojny początkujący podopiecznych Miloša

Holania wniósł gol z kija Rastislava Deja. Słowacki napastnik w 5. minucie sprytnie musnął krążek wrzucony z niebieskiej linii po akcji Raskoba. A potem pojedynek zamienił się w „one man show” Muellera. – Liczy się zwycięstwo, a nie mój hat trick. Oczywiście to dla mnie dobry prognostyk przed kolejnymi meczami, niemniej dobrze drużyny jest najważniejsze – stwierdził amerykański hokeista.

W innych meczach 2. kolejki: K. Wary – K. Brno 4:0, Kladno – Pardubice 1:3, Hradec Kr. – Liberec 5:3, Cz. Budziejovice – Olomuniec 3:1, Litwinów – Pilzno 4:2. **Lokaty:** 1. K. Wary, 2. Hradec Kr., 3. Pardubice po 6 pkt.,... 9. Witkowiec 3, 11. Trzyńec 1 pkt. **W następnej kolejce:** Trzyńec – Liberec (czwartek, 17:00), Witkowiec – Kladno (piątek, 17:30). ▲

WEEKENDOWY SERWIS PIŁKARSKI: w Karwinie odwołano trenera Hejduška

D la pierwszoligowych piłkarzy Karwiny ten sezon już we wrześniu sprowadził się do gry o uratowanie pierwszoligowej skóry. I nie ma co ukrywać, po przegranej 0:1 z Teplicami pozycja trenera Tomáša Hejduška została w znacznym sposób zachwiana. Kierownictwo klubu zdecydowało się wczoraj odwołać Hejduška. W najbliższych kolejce drużynę poprowadzą jego asystenci.

FORTUNA LIGA

KARWINA – TEPLICE 0:1

Do przerwy: 0:0. **Bramka:** 82. Fila. **Karwina:** Holec – Čurňa, Bederka, Svozil, Fleišman – Traore (59. Boháč), Budínský (72. Moses) – Memić, Čavoš (80. Ezech),

Papalele (59. Bartl) – Adeleke (72. Doležal).

Piłkarze Karwiny znów rozczarowali swoich kibiców, przegrywając w sobotnie popołudnie mecz 8. kolejki z Teplicami 0:1. W słabym spotkaniu goście uderzyli w 82. minucie, zdobywając arcyważne trzy punkty. Karwina pograża się coraz głębiej w piłkarskim mule. Obie drużyny nie pokazały wielkiego widowiska. Widzowie obejrzeni walkę o każdy centymetr murawy, tyle że niedokładną i z piłką często... poza murawą. W nieco lepiej poukładanej drugiej połowie więcej z gry mieli karwiniacy, sytuacji podbramkowych było jednak jak na lekarstwo. Do słabego poziomu widowiska dostosowali się bardzo szybko również sędziowie, a więc w sumie wszyscy protagoniści sobotniego spotkania w Raju zwrócili się poziomem, dalekim od najwyższej klasy rozgrywek. W sytuacji, w jakiej znajdowały się przed tym meczem obie drużyny,

tylko zwycięstwo miało znaczenie. Gościom wystrzelił je w 82. minucie Daniel Fila, uderzając płasko w lewy dołny róg karwinińskiej bramki. – Ta porażka bardzo boli – stwierdził na konferencji prasowej trener Hejdušek.

BOHEMIANS – OSTRAVA 1:1

Do przerwy: 0:0. **Bramki:** 80. Křapka – 87. Šín. **Ostrava:** Letáček – Ndefe, Lischka, Pojezny, Kpozó (86. Madleňák) – Buchta (86. Juroška), Boula (86. Šín), Rigo, Ewerton (90. Tetour) – Almási, Kubala (72. Tanko).

Pierwsza połowa przypominała rozgrywkę, w której Baník czuł się nieco lepiej od gospodarzy. W dogodnych okazjach do strzelenia gola znaleźli się Almási i Kubala, kim od najwyższej klasy rozgrywek. W sytuacji, w jakiej znajdowały się przed tym meczem obie drużyny,

Pavel Hapal, tak długo zwlekał z dokonaniem zmian, aż doczekał się w 80. minucie bramki w siatce Letáčka. Mało ruchliwy w tych fragmentach spotkania ostrawski zespół nie upiłnował w polu karnym Křapka, który strzałem głową zapewnił gospodarzom prowadzenie. W 86. minucie na boisko wprowadzeni zostali Šín, Juroška i Madleňák, zaś Šín szybko odwdzieczył się trenerowi za zaufanie, zdobywając z podania Tanko wyrównującą bramkę.

W innych meczach 8. kolejki: Ml. Bolesław – Hradec Kr. 5:1, Olomuniec – Cz. Budziejovice 2:1, Pardubice – Slavia Praga 0:1, Zlín – Pilzno 1:7, Jablonec – Liberec 1:1, Sparta Praga – Slovácko 5:0. **Lokaty:** 1. Sparta Praga 22, 2. Slavia Praga 22, 3. Olomuniec 18,... 7. Ostrava 11, 15. Karwina 4 pkt. **W następnej kolejce:** Ostrava – Zlín, Slovácko – Karwina (sob., 15:00).

MŚLF

TRZYNIEC – HULCZYN 0:0

Trzyńec: Adamuška – Omasta, Brak, Straňák, Vlachovský – Maksić (67. Samiec), Machuča – Bouguetota (80. Brodziansky), Zinhasović (60. Holík), Clement – Vučićević (67. Dedič).

Piłkarze Trzyńca po środowej przegranej z Frydkiem-Mistkiem liczyli na przełamanie w kolejnych derbach, rzeczywiście była jednak zgoła odmienna. Remis można jednak traktować w kategoriach sukcesu, podbeskidzka drużyna w pojedynku z faworyzowanym Hulczynem zachowała czyste konto. I właśnie z powodu poprawy gry w defensywie sprowadzono w zeszłym tygodniu pod Jaworowy miłośnika wieloletniego catenaccio, Martina Pulpita. – Zagrałiśmy znacznie

Złoto smakuje tak samo. Świętowanie było trochę lepsze 11 lat temu, bo w moim wykonaniu było trochę bardziej bez kontroli, ale teraz wiedziałem, jak sobie dać kopać pewne wieczorne przyjemności

Bartosz Kurek,
członek złotej siatkarskiej drużyny Polski

Złoto we właściwych rękach

Jak obiecali, tak też zrobili. Polscy siatkarze w finale mistrzostw Europy zrewanżowali się Włochom za ubiegłoroczną porażkę na mundialu w Katowicach, wygrywając w sobotę w Rzymie w trzech setach 3:0. Apetyt rośnie w miarę jedzenia, a więc teraz liczymy na złoto w przyszłorocznych igrzyskach olimpijskich w Paryżu!

Janusz Bittmar

W polskim zespole w finałowym meczu z Włochami dosłownie wszystko

wypaliło. Kluczem do sukcesu był niemniej wygrany w świetnym stylu pierwszy set (25:20), po którym gospodarze musieli odrabiać stratę i bardziej ryzykować. – Dociera do mnie, że zdobyliśmy mistrzostwo Europy. Udowodniłiśmy, że jesteśmy w stanie wygrać duże rzeczy. Jesteśmy w stanie spełniać marzenia, wykonując swoją robotę na boisku – powiedział Norbert Huber, jeden z najlepszych siatkarzy w finałowym meczu. – Były momenty, gdzie zaczęliśmy się trochę obawiać rywala, że zacznie grać lepiej. Początkowo im nie szło, od początku narzuciliśmy im swoje tempo, Norbert Huber

• Nasi mistrzowie Europy. Fot. PZPS

w polu serwisowym pokazał im, że z nami łatwo nie będzie. My konsekwentnie graliśmy swoją siatkówkę, były to kapitalne zawody każdego z naszych zawodników – zaznaczył przyjmujący polskiej reprezentacji, Kamil Semeniuk.

W polskiej ekipie idealnie funkcjonowała zagrywka. Wataku zaś obok Wilfreda Leona rewelacyjnie zagrał Norbert Huber i Łukasz Kaczmarek. Drugi set padł łupem Polaków po bardziej zaciętej walce (25:21), w trzecim (25:23) Włosi wprawdzie nie

FINAŁ MISTRZOSTW EUROPY

POLSKA – WŁOCHY 3:0

Sety: 25:20, 25:21, 25:23. **Najwięcej punktów:** Wilfredo Leon (13), Norbert Huber (12), Łukasz Kaczmarek (10) – Daniele Lavia (13), Alessandro Michieletto (10).

Polska: Łukasz Kaczmarek, Aleksander Śliwka, Wilfredo Leon, Jakub Kochanowski, Norbert Huber, Marcin Janusz – Paweł Zatorski (libero) oraz Kamil Semeniuk, Tomasz Fornal.

Włochy: Alessandro Michieletto, Roberto Russo, Yuri Romanò, Daniele Lavia, Gianluca Galassi, Simone Giannelli – Fabio Balaso (libero) oraz Riccardo Sbertoli, Leonardo Scanferla (libero).

dawali za wygraną, ale w końcówce partii to biało-czerwoni rozdawali celne ciosy. Znakomicie spisał się w finale libero Paweł Zatorski, broniąc wielokrotnie bezproblemie piłki, które inni siatkarze hipnotyzowałyby już tylko wzrokiem. Polscy siatkarze po czternastu latach wracają na europejski szczyt. W pełni zasłużenie, pod wodzą Ni-

koli Grbicia pokazali bowiem w tych mistrzostwach najefektowniejszą siatkówkę. Brązowy medal zdobyła reprezentacja Słowenii, która w spotkaniu o trzecie miejsce pokonała Francję 3:2. Biało-czerwoni pozostają w fotelu lidera światowego rankingu. Na drugim miejscu plasują się Stany Zjednoczone, a na trzecim Włochy. ▲

RETROSKOP

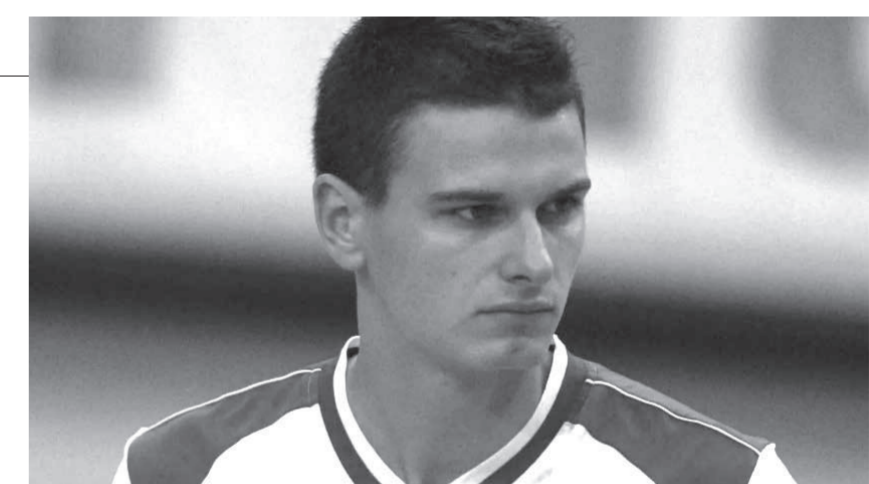
Z apraszamy do zabawy! Odgadnijcie, który sportowiec jest na zdjęciu, a następnie odpowiedź wyślijcie na adres: bittmar@glos.live.

Raz na cztery odcinki do jednego z Was powędruje voucher o wartości 500 koron do sieci sklepów Sportissimo. Kolejna „lotna premia” pojawi się wraz z odpowiedzią na pytanie nr 150, ale liczą się wszystkie wasze poprawne głosy na przestrzeni miesięcznego cyklu.

Prawidłowa odpowiedź z poprzedniego Retroskopu: Maciej Żurawski, były napastnik polskiej reprezentacji Polski.

PYTANIE NR 150

16 września minęła 18. rocznica tragicznej śmierci jednego z czołowych polskich siatkarzy. Złoty medal mistrzostw Europy siatkarze zadeklowali właśnie jemu. **(jb)**

Fot. ARC

lepiej, niż we Frydku-Mistku. Zabrakło tylko bramek – ocenił derby Pulpit.

KARWINA B – UNICZÓW 3:2

Do przerwy: 1:0. **Bramki:** 29. Moses, 75. Vincius, 90. Ezech – 78. Kamas, 85. Krč. **Karwina B:** Neuman – Soukeník, Kauan, Bielan, Motyčka (65. Molitorisz) – Ayaosi, Moses – Hošek, Ezech, Franko (84. Jurga) – Vincius.

Rezerwy Karwiny przesadziły o zwycięstwie w końcówce dramatycznego spotkania. W zamieszaniu podbramkowym najlepiej zorientował się nigeryjski ofensywny pomocnik Ezech, który z kilku kroków wpakował piłkę do siatki Unicornowa. Spotkanie prowadzone w ofensywnym stylu swoim poziomem przeżywało większość meczów w trzeciej lidze.

W innych meczach 7. kolejki: Ostrava B – S. Brno 2:1, Znojmo – Hranice 3:0, Frydlant n. O. – Zlín B 0:2, Hodonin – Slovácko B 2:0, Frydek-Mistek – Rosice 1:1, U. Brod – Bohunice 1:0, Blansko – Zlinsko 1:0. **Lokaty:** 1. Ostrava B 18, 2. S. Brno 16, 3. Uniczów 13,... 5. Karwina B 13, 8. Trzyńec 12 pkt. **W następnej kolejce:** S. Brno – Trzyńec (sob., 14.30), Slovácko B – Karwina B (niedz., 10.15).

Lokaty: 1. Hlubina 18, 2. Bilowec 16, 3. Szumperk 14,... 9. Bogumin 9, 11. Hawierzów 7 pkt.

M. WOJEWÓDZTWA

Slavia Orłowa – Wrzesina 3:1 (Kadliček, Nowinski, Zach – Bogdan), Herzmanice – Cz. Cieszyn 1:4 (Mlčoch – L. Maceček 2, Hamrozi, Trzyńec (sob., 14.30), Slovácko B – Karwina B (niedz., 10.15).

IA KLASA-gr. B

Olbrachcice – Raskowice 0:0, Jablónków – Ticha 0:3 (Fajčák, Švrček, Svoboda), Šmilowice – Stare Miasto 1:2 (Klimas – Baran 2), Pietwałd – Bystrzyca 0:7 (Kantor 3, Stroka 2, Zabystrian, Gajdzica), Sucha Górna – Kozłowice 0:3 (Bednař 2, Piskoř), Koprzywnica – L. Piotrowice 8:0 (M. Socha 3, T. Socha 2, Varga 2, Kelnar). **Lokaty:** 1. St. Miasto 18, 2. Kozłowice 15, 3. Koprzywnica 12, 4. Bystrzyca 11,... 7. Olbrachcice 10, 8. Šmilowice 7, 9. Pietwałd 7, 12. Sucha Górna 3, 13. L. Piotrowice 3, 14. Jablónków 3 pkt.

IB KLASA-gr. C

Nydek – Wierzniovice 0:2, Inter Piotrowice – Toszonowice 0:1, Wędrynia – B. Orłowa 7:0, Gnojnik – Żuków Górny 1:2, Oldrzychowice – Liskowice 2:1, Niebory – Cierlicko 2022 1:1, Sedliszczce – Dobra 2:1. **Lokaty:** 1. Oldrzychowice 15,

2. Cierlicko 2022 14, 3. Liskowice 13 pkt.

MP KARWIŃSKIEGO

Hawierzów B – Sł Pietwałd 3:2, Sucha Górna B – Sn Hawierzów 0:3, Dziecimirówice – Lutynia Dolna 0:0, Cierlicko – Wierzniovice B 3:0, G. Hawierzów – V. Bogumin 4:0, Łąki – G. Będowice 2:0, B. Rychwałd – Dąbrowa 2:1. **Lokaty:** 1. Dziecimirówice 16, 2. Łąki 14, 3. Sn Hawierzów 13 pkt.

MP FRYDEK-MISTEK

Milików – Šmilowice B/Niebory B 3:1, Hukwałdy – Nawsie 4:1, Piosek – Czładna 2:1, Wojkowice – Gródek 0:1, Pržno – Mosty. k. J. 2:5, Janowice – Bukowice 2:1, Chlebovice – Noszowice 0:2. **Lokaty:** 1. Janowice 19, 2. Gródek 16, 3. Piosek 16 pkt. ▲

Poezja w Klubie Wawrosza

Marek Słowiacek, poeta, pisarz, publicysta, dziennikarz i żeglarz oraz Norbert Dąbkowski, fotoreporter, anglista, muzyk i członek jabłonkowskiego Fotoklubu, będą gośćmi wrześniowego Klubu Adama Wawrosza, jakie zaplanowano w najbliższą środę 20 września w Bibliotece w Mostach k. Jabłonkowa o 16.30.

Łukasz Klimianic

Marek Słowiacek zadebiutował w 2014 r. tomem poetyckim „Czysta skrzydeł”. W roku 2018 ukazał się jego zbiór prozy poetyckiej „Różnolitość”, a w 2022 roku „Dialogiem kolorów” wró-

cił do poezji, która jest tym – jak przekazuje autor – w czym czuje się dobrze. – Z każdym wierszem staję się dojrzały, jeśli chodzi o podejście do podejmowanych tematów, do utworów. Tak samo jest z tą książką – mówi autor „Dialogu kolorów”.

Norbert Dąbkowski jest autorem efektownych kolaży zdjęciowych i grafik, które zilustrowały wiele tekstów w „Różnolitości”. Obaj

panowie związani są z „Głosem” – Gazetą Polaków w Republice Czeskiej; Słowiacek przewodniczy spółce, która wydaje gazetę, a Dąbkowski pełni w niej rolę fotoreportera i grafika. Podczas środowego spotkania w ramach Klubu Wawrosza Marek Słowiacek zaprezentuje swoje dotychczasowe publikacje „Czysta skrzydeł”, „Różnolitość” i „Dialog kolorów”.

Fot. NORBERT DĄBKOWSKI

CO W TEATRZE

SCENA POLSKA – ORŁOWA: Książniczka na opak wywrócona (20, godz. 19.00);

Loteria Dnia Oszeldy

Rower nr 399, okorki nr 400, lot helikopterem nr 1667, akcesoria rowerowe nr 398, akcesoria rowerowe nr 1334, akcesoria rowerowe nr 1997, słuchawki nr 451, półki na ścianę nr 1663, okorki nr 607, okorki nr 1873, armatura łazienkowa nr 1531, bon Sojka nr 484, mycie samochodu nr 1572, akcesoria budowlane nr 1665, wellness nr 1216, wellness nr 1995, pszenica nr 1578, niespodzianka nr 681, bowling nr 1284, bowling nr 1095, kamera samochodowa nr 1739, serwis samochodu nr 316, bon na paliwo nr 691, bon do cukierni nr 1576, bon Sojka nr 1708, zestaw carex nr 705, butelka nr 1753, radio nr 239, plastry nr 1510, ostrzałka do noży 899.

Nagrody można odebrać w restauracji „Sojka”.

Gl-472

Dachy płaskie, papa termozgrzewalna

Tel. +48 601 532 642

Gl-389

SCENA CZESKA – ORŁOWA: Amadeus (19, godz. 19.00);
▲ **KARWINA:** Amadeus (20, godz. 20.00).

CO W KINACH

CZ. CIESZYŃ – Central: Duchy w Wenecji (19, godz. 17.30); Między nami żywiołami (20, godz. 16.30); Gwiazdy w południe (21, godz. 16.30); Zakonnica II (21, godz. 19.00); **HAWIERZÓW – Centrum:** Vocasy na tripie (19, 20, godz. 17.30); Sparta (19, godz. 18.00); Barbie (19, 20, godz. 19.30); Butterfly Vision (20, godz. 18.00); Superwrobel Rysiek (21, godz. 17.00); Bod obnowy (21, godz. 18.00); Niezniszczalni 4 (21, godz. 19.30); **JABŁONKÓW:** Ernest i Celestynka: Misja muzyka (19, godz. 17.00); **KARWINA – Centrum:** Onemanshow. The Movie (19, godz. 17.30); Dark windows (19, godz. 20.00); Mavka i strażnicy lasu (20, godz. 17.30); Dvě slova jako klíč (20, godz. 19.30); Bod obnowy (21, godz. 17.30); I król rzekł: „Co za fantastyczna maszyna!” (21, godz. 18.00); Niezniszczalni 4 (21, godz. 20.00); **TRZYNIEC – Kosmos:** Moje wielkie greckie wesele 3 (19, godz. 17.30); Zakonnica II (19, godz. 19.30); Myszka Pattie (20, 21, godz. 14.00); Nikdy nefekiej nikdy (20, godz. 17.30); Němá tajemství (20, godz. 20.00); After (21, godz. 17.30); Bod obnowy (21, godz. 20.00); **CIESZYŃ – Piast:** Mru i ja. Wielka przygoda na cztery łapy (19, godz. 15.30; 20-21, godz. 15.45); Barbie (19, godz. 17.15); Teściowie 2 (19, godz. 19.30; 20-21, godz. 17.30).

CO NA ANTENIE

POLSKIE WIADOMOŚCI: ĆTI SM, niedziela, wiadomości regionalne od godz. 6.00; powtórka na antenie ĆT2, niedziela od godz. 19.30.
▲ **POLSKIE AUDYCJE:** po-pt: godz. 19.05 Ostrawa 107,3 MHz i Trzyniec 105,3 MHz.
RADIO KATOWICE: „U Polaków za Olzą” – niedz. godz. 13.05 na 103 FM. Archiwum audycji: radio.katowice.pl/Zaolzie.

CO W TERENIE

CIESZYŃ – Macierz Ziemi Cieszyńskiej Koło nr 2 zaprasza na spotkanie z Danutą Chlup poświęcone jej powieściom „Podróż w niechciane” i „Droga ku nadziei”. Odbędzie się w środę 20 września o godz. 17.00 w Domu Narodowym.
BŁĘDOWICE – Kluby Kobiet i Seniora zapraszają na spotkanie towarzyskie 20 września o godz. 15.00 do Domu PZKO. W programie legendy śląskie.
CZ. CIESZYŃ – Zarząd MK PZKO Park Sikory zaprasza członków i sympatyków Koła na prelekcję Janiny Hławnickiej pt. „Pakistan”, która odbędzie się w piątek 22 września o godz. 17.00 w salce koła nr 4 Ośrodka Kultury „Strzelnica” w Cz. Cieszyń (wejście główne).
KARWINA – Oddział Literatury Polskiej Biblioteki Regionalnej zaprasza na popołudniowe spotkanie z Władysławą Magierą, która przedstawi swoją nową książkę poruszającą te-

mat historii Śląska Cieszyńskiego pt. „Wspomnienia Zofii” w poniedziałek 25. 9. o godz. 16.30. Uwaga! w sali kinowej budynku BRK, ul. Centrum 2299. Wejściówki w cenie 50 kc prosimy zamawiać pod nr. tel. 596 312 477 lub 558 849 501, e-mail: polske@rka.cz.
▲ **Miasto Karwina, Stowarzyszenie Olza Pro z.s.** oraz Stowarzyszenie Pożytku Publicznego Koexistence o.p.s. zapraszają na uroczystości wspomnieniową upamiętniającą 84. rocznicę mordu 12 Polaków przez nazistów niemieckich, w lesie za kopalnią Barbara w Karwinie. Uroczystość odbędzie się we wtorek 19 września o godz. 16.00 przy obelisku w miejscu zbrodni nazistów niemieckich.
PTTS „BS” – Zaprasza 20 września na kolejną tematyczną wędrowkę po Cieszyń z przewodnikiem. Tym razem Władysław Żagan poprowadzi nas śladami cieszyńskiej księżnej Elżbiety Lukrecji, ostatniej przedstawicielki Piastów cieszyńskich. Miejsce zbiórki o godz. 9.00 przy różowym jelonku w Cieszyń. Opłata 10 zł. Informacje: Tadeusz Farnik, tel. 776 046 326.

▲ zaprasza 23 września na wycieczkę z Hąja ve Slezsku polami, lasami i zagajnikami do Děhylova. Dojazd pociągami: z Cz. Cieszyňa o 8.45, z Hawierzowa o 9.08, z Karwiny o 9.00, przesiadka w Ostrawie-Swinowice do pociągu kierunek Opawa o 9.41. Prowadzi Marian Sodzawiczny, tel. 736 149 297.

▲ zaprasza 28 września na wycieczkę autokarową na Górę Świętej Anny oraz do Parku Miniatur Olszowa. Odjazd autobusu: z Karwiny o 7.00,

z Cz. Cieszyňa o 7.20. Przygotowała i prowadzi Irena Mierzwa, tel. 723 823 435. Cena wycieczki 360 kc. Są wolne miejsca.

OFERTY PRACY

UZNAWANA FIRMA w branży gier planszowych i zabawek poszukuje pracownika na stanowisko przedstawiciela handlowego na pełny etat. Więcej informacji o rekrutacji po wysłaniu CV na e-mail: kancelar@pygmalino.cz. Gl-460
ZATRUDNIAMY PRACOWNIKA magazynu do odbioru i wysyłki towarów na pełny etat. Praca w Czeskim Cieszyń, godziny pracy 7.00-15.30, rozpoczęcie od 1. 10. 2023. Więcej informacji po wysłaniu CV na e-mail: kancelar@pygmalino.cz. Gl-460

WYSTAWY

CZ. CIESZYŃ, ZARZĄD GŁÓWNY PZKO, ul. Strzelnica 28, galeria w holu na parterze: wystawa pt. „Jerzy Cienciąta (1834-1913)”. Czynna w godzinach otwarcia budynku.
CZ. CIESZYŃ, KONGRES POLAKÓW, ul. Grabińska 458/33: wystawy „Mikołaj Hieronim Sieniawski. Przez Śląsk Cieszyński na Odsiecz Wiedeńska” i „Książę Józef Ponia- towie do pociągu kierunek Opawa o 9.41. Prowadzi Marian Sodzawiczny, tel. 736 149 297.
▲ zaprasza 28 września na wycieczkę autokarową na Górę Świętej Anny oraz do Parku Miniatur Olszowa. Odjazd autobusu: z Karwiny o 7.00,

WSPOMNIENIA

Czasu spędzonego z tymi, których kochamy, nigdy nie jest za dużo.

Dnia 20 września obchodziliby swoje 90. urodziny nasz Kochany Mąż, Tatuś, Brat, Dziadek i Pradziadek

śp. **JÓZEF PODOLA**

Z miłością i szacunkiem wspominają oraz o modlitwę proszą najbliżsi – żona Anna, córki Janina, Ewa i Halina z rodzinami oraz brat Adam z rodziną.

Gl-469

Wspomnienie jest formą spotkania.

Wczoraj obchodziliby swoje 68. urodziny, zaś 23 września mija 7. bolesna rocznica, kiedy odeszła od nas nasza Kochana

śp. **RENATA SIKORA**
z Wędrzyni

Z miłością w sercu wspominają mąż, brat, syn i córka z rodzinami.

Gl-464

Teraz więc pozostaje wiara, nadzieja, miłość, te trzy; lecz z nich największa jest miłość.

Biblia, 1.Kor. 13.13

Z miłością wspominamy naszego zmarłego 6 lat temu Męża, Ojca, Teściu, Dziadka, Wujka i Kolegę

śp. **ROBERTA WAŁASKIEGO**

Gl-467

NEKROLOGI

Góralu, czy Ci nie żal, odchodzić od stron ojczystych...

Z głębokim smutkiem przyjęliśmy wiadomość o śmierci naszego Drogiego „ligockiego hetmana gorolskiego”

śp. **ANDRZEJA MICHALIKA**

Składamy tą drogą rodzinie i wszystkim bliskim wyrazy głębokiego współczucia.

Zarząd i członkowie MK PZKO w Ligotce Kameralnej.

Gl-468

MUZEUM TĘŚIŃSKA, ul. Główna 115/15, Cz. Cieszyń: do 8. 10. wystawa pt. „Elegancja giętego drewna”. Czynna: wt-pt: w godz. 8.00-16.00; so i nie: w godz. 9.00-17.00.
MUZEUM TROJMEZI, ul. Velebnovského 150, Jabłonków: do 29. 10. wystawa pt. „Po zmkro...”. Czynna: wt-pt: w godz. 8.00-16.00, so i nie: w godz. 9.00-17.00.
MUZEUM HUTY TRZYNIECKIEJ I MIASTA TRZYŃCA, Sala wystaw, Frydecká 387: do 31. 10. wystawa pt. „Fantastyczne tajemnice I i II”. Czynna: wt-pt: w godz. 9.00-17.00, nie: w godz. 13.00-17.00.
▲ **Galeria Plenerowa „Werk”:** do 10. 10. wystawa pt. „Niezapomniani”. Czynna: wt-pt: w godz. 9.00-17.00, nie: w godz. 13.00-17.00.
▲ do 8. 11. wystawa Marceli Kohutkiego pt. „Obrazy-Airbrush”. Czynna: wt-pt: w godz. 9.00-17.00, nie: w godz. 13.00-17.00.
STAŁA EKSPOZYCJA „Historia węgłem pisana”, ul. Pavlovova 583/2, Hawierzów: do 30. 10. wystawa fotografii Romana Dzika pt. „Milczący świadkowie wydobycia węgla w regionie karwińskim”. Czynna: po

i czt: w godz. 9.00-18.00; wt i pt: w godz. 9.00-15.00; środa nieczynne.
TEATR CIESZYŃSKI, Galeria Teatralna, ul. Ostrawska 67, Cz. Cieszyń: do 8. 10. wystawa Lenki Kovalowej pt. „Mój świat”. Czynna: podczas przedstawień TC i w po-pt: w godz. 9.00-15.00 po uprzednim zgłoszeniu się na portierni.

CO ZA OLZĄ

COK „Dom Narodowy”, Galeria Ceglana, ul. Rynek 12, Cieszyń: do 30. 9. wystawa Jana Dzydy pt. „Opowiadanie fotografiami”. Czynna: codziennie w godz. 10.00-18.00.
▲ **Miejska Galeria Sztuki Współczesnej 12:** do 25. 9. wystawa Cieszyńskiego Towarzystwa Fotograficznego pt. „Prezentacje 2023”. Czynna: codziennie w godz. 10.00-18.00.
MUZEUM DRUKARSTWA, GALERIA „Przystanek Grafika”, ul. Głęboka 50, Cieszyń: do 16. 10. wystawa pt. „Rodzinne spojrzenie na grafikę”. Czynna: po-czw: w godz. 10.00-15.00; wt: w godz. 14.00-20.00; so i nie: w godz. 11.00-18.00.

PROGRAM TV

WTOREK 19 WRZEŚNIA

TVC 1
5.59 Studio 6 **9.00** O krok od nieba (s.) **10.00** Chłopaki w akcji **10.25** Dzieci urodzone dwa razy **11.10** Kostka **11.30** AZ kwiz **12.00** Południowe wiadomości **12.30** Sama w domu **14.00** Wszystko, co lubię **14.30** Telegram **14.50** Tajemnica Stalowego Miasta (film) **16.20** O krok od nieba (s.) **17.15** AZ kwiz **17.40** Czarne owce **18.00** Wiadomości regionalne **18.25** Gdzie jest mój dom? **18.55** Prognoza pogody, wiadomości, sport **20.10** Opowiadaj (s.) **21.05** Którędy do nas **21.55** Muszę cię uwieść (film) **23.25** Sprawy detektyw Murdocha (s.) **0.10** AZ kwiz.

TVC 2
5.59 Dzień dobry **8.30** Gudźona planeta **9.20** Elżbieta i Małgorzata, królewskie siostry **10.10** Cuda techniki **11.00** Zaginione egipskie skarby **11.55** Pionowe rolnictwo **12.25** Nie poddawaj się **12.55** Królestwo pustkowi **13.20** Hitler i jego krąg zła **14.15** Koniec wojny w kolorze **15.00** Gleba nad złoto **15.30** Wyspa Świętej Heleny **16.20** Celtowie kontra Rzymianie **17.15** Karkonosze **18.05** Odkrywanie świata **19.00** Na rowerze **19.10** Magazyn chrześcijański **19.50** Wiadomości w czeskim j. migowym **20.00** Wielkie nie **21.50** Życie bez zysku **22.15** Sekcja Mendela **22.45** Szamani odchodzą **23.45** Wagnerowcy: armia cieni Putina **0.45** Benito Mussolini.

NOVA
5.55 Śniadanie **8.35** Ulica (s.) **9.40** Policja kryminalna Anděl (s.) **10.50** Pościg **12.00** Południowe wiadomości **12.20** Przychodnia w różnym ogrodzie (s.) **13.35** Dr House (s.) **15.30** Zamienimy się żonami **16.57** Popołudniowe wiadomości **17.30** Pościg **18.30** Ulica (s.) **19.30** Wiadomości, sport, pogoda **20.20** Jedna rodzina (s.) **21.40** Comeback (s.) **22.50** CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas (s.) **23.50** Dr House (s.).

PRIMA
6.20 M.A.S.H. (s.) **7.00** Nowy dzień **8.00** M.A.S.H. (s.) **9.10** Gliniarz (s.) **10.25** Policja Hamburg (s.) **12.25** Gliniarz i prokurator (s.) **13.30** Komisarz Rex (s.) **14.40** Tak jest, szefie! **15.50** Policja w akcji **17.50** Nakryto do stołu! **18.55** Wiadomości, pogoda **19.55** Showtime **20.15** Zoo (s.) **21.35** 7 przypadków Honzy Dědka **23.55** Tak jest, szefie! **1.00** Policja w akcji.

ŚRODA 20 WRZEŚNIA

TVC 1
5.59 Studio 6 **9.00** O krok od nieba (s.) **10.00** Co umiały nasze babcie **10.30** Opowiadaj (s.) **11.30** AZ kwiz **12.00** Południowe wiadomości **12.30** Sama w domu **14.00** Hercule Poirot (s.) **15.35** Jak się żyje nauczycielom tańca **15.50** O krok od nieba (s.) **16.45** Podróż po Asyrie **17.15** AZ kwiz **17.40** Czarne owce **18.00** Wiadomości regionalne **18.25** Gdzie jest mój dom? **18.55** Prognoza pogody, wiadomości, sport **20.10** Obrona (s.) **21.15** 13. komnata Dušana Sitka **21.40** Przygotuj kryminalistyki (s.) **22.35** Na dachu (film) **0.15** AZ kwiz.

TVC 2
5.59 Dzień dobry **8.30** Bangkok **9.20** Wyspa Świętej Heleny **10.15**

POLECAMY

● **Tajemnica Stalowego Miasta**
Wtorek 19 września, godz. 14.50

TVC 1

● **Wagnerowcy: armia cieni Putina**
Środa 20 września, godz. 13.35

TVC 2

● **Na tropie**
Czwartek 21 września, godz. 22.30

TVC 1

Dziki pustkowiec Słowenii **11.10** Irlandia, celticka magia **12.05** Rok na pustkowiach **12.55** Ciekawa kamera – zagadka dla sześciu generacji **13.35** Wagnerowcy: armia cieni Putina **14.40** Pierwsze 72 godziny II wojny światowej **15.25** Elżbieta i Małgorzata, królewskie siostry **16.15** Wszystko, co zostało do obejrzenia **17.10** Telewizyjny klub niesłyszących **17.35** Jak fabryki zmieniły świat **18.30** Za kurtną natury **18.55** Jak oszczędzać – prawdziwe wyzwanie **19.15** Babel **19.50** Wiadomości w czeskim j. migowym **20.00** Błękitna krew **21.00** Narodowe skarby **21.30** Poszukiwania utraconych światów **22.00** Jak powstaje dobra szkoła **22.25** Iveta (s.) **23.10** Konec wojny w kolorze **23.55** Apokalipsa: wojna światów.

NOVA
5.55 Śniadanie **8.35** Ulica (s.) **9.35** MasterChef Czecho **10.55** Pościg **12.00** Południowe wiadomości **12.20** Przychodnia w różnym ogrodzie (s.) **13.35** Dr House (s.) **15.30** Zamienimy się żonami **16.57** Popołudniowe wiadomości **17.30** Pościg **18.30** Ulica (s.) **19.30** Wiadomości, sport, pogoda **20.20** Złoty labędz (s.) **21.35** Zaginiona rodzina **22.55** CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas (s.) **23.55** Dr House (s.).

PRIMA
6.20 M.A.S.H. (s.) **7.00** Nowy dzień **8.00** M.A.S.H. (s.) **9.10** Pod powierzchnią (s.) **10.20** Policja Hamburg (s.) **12.25** Gliniarz i prokurator (s.) **13.30** Komisarz Rex (s.) **14.40** Tak jest, szefie! **15.50** Policja w akcji **17.50** Nakryto do stołu! **18.55** Wiadomości, pogoda **19.55** Showtime **20.15** Zoo (s.) **21.35** Incognito **23.55** Tak jest, szefie! **1.00** Policja w akcji.

POST SCRIPTUM

UŚMIECHNIJ SIĘ

KWADRAT MAGICZNY

Rozwiązaniem dodatkowym jest nazwa miasta na prawach powiatu w południowo-zachodniej Polsce, siedziba władz województwa i powiatu. Historyczna stolica Górnego Śląska. Dwudzieste siódme co do wielkości populacji miasto w Polsce. Jedno z najstarszych miast w Polsce, lokowane na prawie magdeburskim przed 1217 rokiem...

Pionowo i poziomo jednakowo:

1. ilość pieniędzy bądź innych dóbr materialnych, cena
2. rzeka w Niemczech, dopływ Renu
3. **ROZWIĄZANIE DODATKOWE**
4. Leonid, pływał na „Opty”
5. obszar gruntów zajętych pod uprawę oraz wód zamkniętych.

Wyrazy trudne lub mniej znane:

WUPPER

	1	2	3	4	5
1					
2					
3					
4					
5					

MINIKWADRAT MAGICZNY I

Pionowo i poziomo jednakowo:

1. areszt potocznie lub zwierzę domowe z bródką
2. część organizmu zwierzęcego lub roślinnego; narząd
3. śnieżny pagórek na drodze
4. wyspa w Polinezji Francuskiej.

Wyrazy trudne lub mniej znane:

ANAA

	1	2	3	4
1				
2				
3				
4				

MINIKWADRAT MAGICZNY II

Pionowo i poziomo jednakowo:

1. mineralna albo destylowana
2. ograniczony obszar, teren, zasięg
3. chroniona przez opone
4. miasto w Kazachstanie.

Wyrazy trudne lub mniej znane:

ABAJ

	1	2	3	4
1				
2				
3				
4				

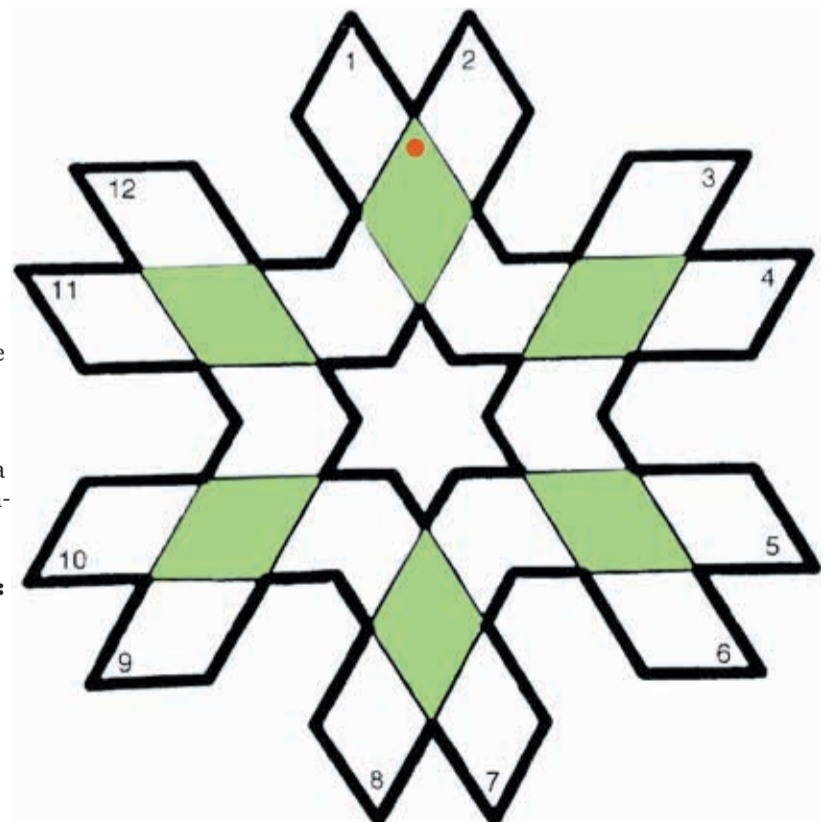
LOGOGRYF ŁAMANY

Rozwiązaniem jest nazwa miasta w północno-zachodniej Polsce w województwie zachodniopomorskim, w powiecie koszalińskim. Położone nad Morzem Bałtyckim i jeziorem Jamno, na Wybrzeżu Słowińskim....

- 1.-4. sieć sprzedaży książek i prasy
- 3.-6. autobusowy lub do kina
- 5.-8. sprzęty przenośne stanowiące urządzenie mieszkania, np. krzesła, szafy
- 7.-10. Alineczka urzędowo
- 9.-12. stróż z nieba, antonim diabła
- 11.-2. cel treningu sportowego, kondycja sportowa.

Wyrazy trudne lub mniej znane:

EMPIK

Wśród autorów poprawnych rozwiązań zostanie rozlosowana nagroda. Rozwiązania prosimy przysłać na e-mail: info@glos.live. Termin ich nadsyłania upływa w piątek 29 września 2023 r. Nagrodę z 5 września otrzymuje **Krystyna Tacina z Hawierzowa-Suchej**. Autorem dzisiejszych łamigłówek jest Jan Kubiczek.

Rozwiązanie minikwadratu magicznego I z 5 września:

KWIZ, WANDA, IDIOM, ZAMA

Rozwiązanie minikwadratu magicznego II z 5 września:

NOGA, OBRÓT, GÓRKA, ATAK

Rozwiązanie rozetki z 5 września:

PRUSZCZ

Rozwiązanie logogryfu łukowatego z 5 września:

PUŁAWY